

Gyermekjogi jelentés Pilot – 2024

Vezetői összefoglaló

Gyermekjogi szempontból minden év kiemelten fontos. Minden év egy gyermek gyermekkorának 6%-a.

Minden év új lehetőséget ad arra, hogy közelebb kerüljünk ahhoz a világhoz, ahol a gyermekek megkapják azt a megérdemelt odafordulást és figyelmet, amelyre szükségük van a biztonságos és szeretetteljes felnövekedéshez.

A gyermekjogok tiszteletben tartása nem csupán jogi kötelezettség, hanem társadalmi felelősség és közös erkölcsi parancs: a jövő generációinak jóléte és méltóságának biztosítása.

Jelentésünk arra hív, hogy újra és újra feltegyük a gyermekjogi szemüveget: így láthatjuk meg tisztábban, mire van igazán szükségük a gyermekeknek ahhoz, hogy kibontakoztathassák emberi méltóságuk teljességét. A keresztény egyházak tanítása szerint minden gyermek egyedi ajándék, akit Isten képére és hasonlatosságára teremtett, és akinek végtelen méltósága van. Ez az értékalapú szemlélet segíthet abban, hogy a jogszabályokat, intézményi gyakorlatokat és társadalmi vitákat ne pusztán technikai kérdésként, hanem az emberi méltóság szolgálataként szemléljük.

A 2024-es év Magyarországon egyszerre volt a jogi változások, az intézményi átalakítások és a társadalmi viták időszaka. Új jogszabályok, alkotmánybíróági döntések és intézményi protokollok mutattak rá arra, hogy a gyermek legjobb érdekének védelme sokszor a szülői jogok, az állami intézkedések és a társadalmi elvárások közötti egyensúly kérdése. Ezen egyensúly létrehozása közben nem szabad elveszítenünk a fókusz azokról, akikről a jogszabályok szólnak és akikért az intézkedések születnek: a gyermekekről. A gyermekekről, akik mind értékes képmásai Istennek és akiknek alapvető joga, hogy családban nevelkedjenek és biztonságos környezetben nőjenek fel.

Első gyermekjogi pilot jelentésünk kettős célt követett: (i) egyrészt deskriptív módon feltérképezni és összefoglalni a 2024-ben született jogi és intézményi változásokat, (ii) másrészt pilot kutatás formájában vizsgálni, hogyan érvényesülnek a gyermekjogok a gyakorlatban a magyarországi egyházi fenntartású intézményekben. Ez a pilot kutatás kérdőíves módszertanon alapult, és négy egyházi fenntartó csatlakozott hozzá: a Hajdúdorogi Főegyházmegye, a Váci Egyházmegye, a Piarista Rend Magyar Tartománya, valamint a Magyarországi Baptista Szeretetszolgálat. Az ő részvételük biztosította, hogy eltérő szervezeti és felekezeti keretek között is képet kaphassunk arról, miként valósul meg a gyermekek védelme, a részvételi jogok érvényesülése, valamint a bántalmazás elleni intézményi fellépés.

A vizsgált év tapasztalatai egyszerre mutatják meg a pozitív irányokat és azokat a hiányosságokat, amelyek további munkát igényelnek. A gyermekjogi szemüveg, amelyet viselünk arra emlékeztet bennünket, hogy minden döntés mögött egy-egy konkrét gyermek sorsa, méltósága és boldogsága áll. Ezért tehát a gyermekjogok érvényesítése nem lehet szűk érdekérvényesítés vagy csupán adminisztratív feladat: ez a társadalmi bizalom, az igazságosság és a gyermekek biztonságos jövőjének alapja. A keresztény hagyomány szerint a gyermek a család legnagyobb ajándéka, egyben pedig feladat is: a társadalom, az állam, az egyház és a civil szféra közös küldetése, hogy a gyermekek jogait és méltóságát minden körülmények között védelmezze.

Gyermekjogi trendek

Jogi-szabályozási trendek

A 2024-es év során több olyan jogszabályi változás történt Magyarországon, amely közvetlenül érinti a gyermekek jogainak védelmét. Gyermekjogi szemüvegen keresztül vizsgálva ezek a változások részben erősítik a gyermekek védelmét, részben viszont rámutatnak a rendszer hiányosságaira.

Pozitív trendek

1. Az alkotmánybírósági döntések gyermekközpontúsága világos üzenetet adott: a gyermek életének és egészségének védelme minden más érdekkal szemben elsőbbséget élvez. Ennek érvényesüléséhez azonban elengedhetetlen a döntések következetes alkalmazása.
2. A jogszabályi szigorítások nyomán kizárták az elnöki kegyelem lehetőségét a gyermekek sérelmére elkövetett 'pedofil' bűncselekmények esetében, továbbá kötelezővé tették a pszichológiai alkalmassági vizsgálatot és az életvitel-ellenőrzést a gyermekvédelemben dolgozók számára. Ahhoz azonban, hogy ezek az intézkedések hatékonyak legyenek és gyermekközpontúvá válhassanak, elengedhetetlen a megfelelő számú szakember biztosítása, a rendszeres képzés és a stabil finanszírozás.
3. Az anyagi biztonság növelését szolgálja az állam által megelőlegezett inflációkövető gyermektartásdíj jogszabályi rögzítése, amely védi a kiszolgáltatott helyzetben élő gyermekeket a gazdasági bizonytalanságtól. A szabályozás akkor tudja tartósan betölteni szerepét, ha a végrehajtás során biztosítják a következetes alkalmazást és a bírósági, illetve hatósági gyakorlat egységességét.
4. A helyettesítő védelemben élő gyermekek erőszaktól és szexuális visszaéléstől való védelmét szolgálja egy új szabálysértési tényállás bevezetése: a gyermekvédelmi szakellátásból megszökött gyermekeket befogadók szankcionálása, ha bejelentési kötelezettségük nem teljesítik.
5. Az egészségügyi adatvédelem erősítését szolgálják az elektronikus igazolások és az EESZT rendszer garanciái, amelyek révén a gyermekek személyes és egészségügyi adatai nagyobb biztonságban lehetnek. E lépések azonban akkor vezetnek igazi eredményre, ha a technológiai rendszerek folyamatosan naprakészek maradnak, és az adatbiztonsági előírásokat minden intézmény következetesen betartja.

Negatív trendek

1. Komoly és régóta fennálló problémát jelent a ‘mindenek felett álló érdek’ kifejezés félreértelmezése, amely akadályozza annak következetes megvalósulását, hogy minden döntésben a gyermek konkrét szükségletei szolgáljanak irányítúként. A helyzet orvoslásához elengedhetetlen a terminológia pontosítása.
2. A gyermekjogi koordináció, valamint az egységes, független gyermekjogi ombudsman hiánya továbbra is gyengíti a rendszer működését. A helyzet javításához elengedhetetlen egy önálló, átlátható és kellő jogosítványokkal rendelkező intézmény, amely képes országos szinten összehangolni a gyermekjogok érvényesítését.
3. Hiányzik egy átfogó, koherens gyermekjogi stratégia, mivel a 2030-ig szóló cselekvési terv végrehajtása nincs lebontva konkrét felelőségekre, mérőszámokra és forrásokra. A stratégia valódi hatékonyságához elengedhetetlen a világos felelősségi körök kijelölése, a mérhető célok meghatározása és a megfelelő erőforrások biztosítása.
4. Az ágazati széttagoltság miatt továbbra is bizonytalan az együttműködés a gyermekvédelem, az oktatás, az egészségügy és az igazságügy között, ami gyengíti a gyermekjogok következetes érvényesítését. A helyzet javításához nélkülözhetetlen olyan minisztériumközi mechanizmusok kialakítása, amelyek biztosítják a hatékony koordinációt és az egységes fellépést.
5. A fogyatékossgal élő gyermekek jogainak érvényesítése terén továbbra is inkonzisztenciák tapasztalhatók: bár jogszabályi előrelépés történt, a tényleges ellátási kapacitások hiánya miatt sok gyermek számára még a továbbiakban sem biztosított a családias, szeretetteljes környezet. A változáshoz megfelelő számú nevelőszülő, szakember és támogatói szolgáltatás biztosítására lenne szükség, valamint arra, hogy elsődleges legyen a gyermekek családban való elhelyezése.

Következmények

A felsorolt pozitív trendek megerősítik, hogy történtek a gyermekjogok védelmében előremutató lépések, különösen az Alkotmánybírósági döntések, a jogszabályi szigorítások, az inflációkövető gyermektartásdíj és az egészségügyi adatvédelem erősítése révén. Ezek az intézkedések csak akkor tudnak valódi változást hozni, ha következetesen érvényesülnek a gyakorlatban, elegendő szakember, stabil finanszírozás, egységes jogalkalmazás és naprakész technológiai háttér biztosítása révén.

A negatív trendek világosan mutatják, hogy a gyermekjogok következetes érvényesülését továbbra is akadályozza a stratégiai keretek és az intézményi koordináció hiánya. A „mindenek felett álló érdek” kifejezés félreértelmezése gyengíti a gyermek konkrét szükségleteinek figyelembevételét, míg a gyermekjogi ombudsman hiánya, az átfogó stratégia kidolgozatlansága és az ágazati széttagoltság egyaránt nehezíti a rendszer egészének működőképességét. A fogyatékossgal élő gyermekek esetében a jogszabályi előrelépések ellenére a kapacitáshiány továbbra is megakadályozza, hogy minden gyermek családias, szeretetteljes környezetben nőhessen fel.

Ajánlások

1. A „gyermek legfőbb érdekének” pontos jogi és szakmai értelmezése, a félreértések kiküszöbölésére.
2. Egy önálló, független gyermekjogi ombudsman kinevezése, amely országos szinten képes összehangolni és képviselni a gyermekjogokat.
3. A 2030-ig szóló cselekvési terv végrehajtásának lebontása konkrét felelőségekre, mérőszámokra és forrásokra a stratégia hatékonyságának biztosítása érdekében.
4. Minisztériumközi koordinációs mechanizmus létrehozása a gyermekvédelem, az oktatás, az egészségügy és az igazságügy összehangolt együttműködésére.
5. A fogyatékossgal élő gyermekek jogainak tényleges biztosítása érdekében a nevelőszülői hálózat bővítése, a szakember-ellátottság javítása, valamint az intézményi férőhelyek kiváltásának következetes végrehajtása.

Intézményi trendek

A gyermekjogok gyakorlati érvényesülése az intézmények mindennapjaiban dől el. 2024-ben történtek pozitív előrelépések, de a szakemberhiány és kapacitásproblémák komoly kihívást jelentenek.

Pozitív trendek

Pozitív fejlemény, hogy tovább erősödik az egyházi gyermekvédelmi intézményesítés folyamata, amely hozzájárul a gyermekek biztonságának és méltóságának védelméhez. A folyamat tartósságának feltétele azonban az egyházi fenntartók hosszútávú elköteleződése, valamint a megfelelő szakmai támogatás és erőforrások biztosítása.

Negatív trendek

Nehézséget jelent, hogy a gyermekvédelmi szakmában dolgozók mintegy 6% elhagyta a pályát, ami a meglévő munkaerő túlterheltségéhez és a gyermekekre való személyes odafigyelés csökkenéséhez vezet. A helyzet javításának feltétele a szakemberek megbecsülése, amely megfelelő bérezéssel, pályatámogatási intézkedésekkel és a szakmai presztízs erősítésével érhető el.

A főleg vidéken jellemző kapacitáshiány miatt számos gyermekvédelmi intézmény nem tudja biztosítani a megfelelő ellátást, ami jelentős egyenlőtlenségeket eredményez a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. A probléma megoldásának feltétele célzott regionális fejlesztési programok indítása, amelyek növelik a vidéki intézmények szakmai és infrastrukturális kapacitását.

Következmények

Bár az egyházi gyermekvédelmi intézményesítés erősödése biztató fejlemény, a szakemberhiány és a kapacitásproblémák súlyosan korlátozzák a pozitív folyamatok hatását. A pályaelhagyás következtében megnövekedett terhek gyengítik a személyes odafigyelést, a vidéki intézmények kapacitáshiányai pedig tartós egyenlőtlenséget eredményeznek a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben. A helyzet rendezéséhez nélkülözhetetlen a gyermekvédelmi szakemberek megbecsülésének erősítése bérezési és pályatámogatási eszközökkel, valamint célzott regionális

fejlesztési programok indítása, amelyek kiegyenlítik a területi különbségeket és biztosítják, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen védelemben és támogatásban.

Ajánlások

1. Az egyházi fenntartók hosszú távú elköteleződésének biztosítása, amelyhez megfelelő szakmai támogatás és stabil erőforrások társulnak.
2. A gyermekvédelmi szakemberek megbecsülésének erősítése béremelések, pályatámogatási intézkedések és a szakmai presztízs növelése révén.
3. Célzott regionális fejlesztési programok indítása a vidéki intézmények szakmai és infrastrukturális kapacitásának bővítésére, biztosítva a gyermekjogokhoz való egyenlő hozzáférést minden gyermek számára.

Társadalmi-kulturális trendek

A társadalmi környezet alapvetően formálja a gyermekjogok érvényesülését. 2024-ben erősödtek a tudatosságnövelő és digitális gyermekvédelmi programok, de súlyos kihívások jelentkeztek a válságkezelés és az egyenlőtlenségek terén.

Pozitív trendek

1. A gyermekjogok tudatosítását célzó rendezvények, mint például a Gyermekjogi Napok és a GyerekJogFeszt, fontos szerepet játszanak a társadalmi szemléletformálásban és a gyermekek jogainak szélesebb körű megismertetésében. A gyermekjogi jogtudatosításnak, azonban nem kell épülnie az oktatás mindennapjaiba, és az iskolai nevelési-oktatási folyamat szerves részévé kell válnia.
2. Az online gyermekvédelem erősítése – például a pornográf tartalmak előszűrése, az iskolai zaklatásjelentő rendszerek bevezetése és az okoseszközök iskolai terekből való kiszorítása – hozzájárul ahhoz, hogy a gyermekek biztonsága a digitális térben is érvényesüljön. E lépések azonban akkor válhatnak igazán hatékonyá, ha megfelelő technológiai háttér és felkészült pedagógusi támogatás biztosítja a gyakorlati megvalósítást.
3. Pozitív fejlemény, hogy a diákönkormányzatok szerepe erősödik, ami lehetőséget teremt a gyermekek részvételi jogainak szélesebb körű gyakorlására. Ez a folyamat azonban csak akkor tud valódi változást hozni, ha a tanulók javaslatait ténylegesen meghallgatják, azokra intézményi válasz is születik, és így a gyermekek véleménye valóban beépül a döntéshozatalba.

Negatív trendek

1. Gyermekvédelmi krízisek idején továbbra is bizonytalan és sokszor késedelmes a válságkommunikáció mind állami, mind egyházi szinten, ami gyengíti a gyermekek biztonságérzetét és az intézmények iránti társadalmi bizalmat. A helyzet javításának feltétele egy egységes, gyors és átlátható válságkommunikációs protokoll kialakítása lenne, amely az

intézmények számára kötelezően alkalmazandó és válsághelyzetben támogatást nyújt állami és egyház vezetőknek egyaránt.

2. Jelentős problémát okoznak a regionális egyenlőtlenségek, amelyek miatt a vidéki gyermekek sokszor kevésbé férnek hozzá a prevenciós és támogatási szolgáltatásokhoz, mint a nagyvárosokban élők. A helyzet javításának feltétele célzott regionális fejlesztési programok indítása, amelyek biztosítják az egyenlő hozzáférést a gyermekvédelmi, oktatási és szociális szolgáltatásokhoz az ország minden térségében.

Következmények

A pozitív trendek azt mutatják, hogy a gyermekjogok társadalmi tudatosítása egyre inkább előtérbe kerül, a digitális gyermekvédelem fejlesztése hozzájárul a biztonság megőrzéséhez a virtuális térben is, és a diákönkormányzatok szerepének erősödése teret nyit a gyermekek aktív részvételének. Ezek a folyamatok azonban csak akkor hozhatnak tartós változást, ha intézményesülnek: a gyermekjogok oktatási keretek közé illesztése, a megfelelő technológiai háttér és pedagógiai támogatás biztosítása, valamint a diákönkormányzati vélemények tényleges figyelembevétele nélkül a pozitív kezdeményezések hatása korlátozott marad.

Ugyanakkor a negatív trendek világosan mutatják, hogy a gyermekvédelmi krízisek idején tapasztalt bizonytalan válságkommunikáció, valamint a regionális egyenlőtlenségek fennmaradása hosszútávon alááshatja a gyermekek biztonságérzetét és a társadalom bizalmát az intézményekben. A vidéki gyermekek számára a szolgáltatásokhoz való egyenlőtlen hozzáférés pedig tartósan csökkentheti a jogegyenlőség érvényesülését.

Ajánlások

1. A gyermekjogok tudatosítását célzó programok beépítése az iskolai oktatásba, hogy a szemléletformálás hosszú távon is fenntartható legyen.
2. A digitális gyermekvédelmi intézkedések megerősítése technológiai fejlesztésekkel és pedagógus-továbbképzéssel, amelyek biztosítják a gyakorlati megvalósítást.
3. Intézményi garanciák bevezetése arra, hogy a diákönkormányzatok javaslatait ténylegesen meghallgassák és beépítsék a döntéshozatalba.
4. Egységes, gyors és átlátható válságkommunikációs protokoll létrehozása, amely válsághelyzetben kötelezően alkalmazandó, és támogatást nyújt mind az állami, mind az egyházi vezetőknek.
5. Célzott regionális fejlesztési programok indítása annak érdekében, hogy minden gyermek egyenlő hozzáférést kapjon a gyermekvédelmi, oktatási és szociális szolgáltatásokhoz, függetlenül attól, hogy vidéken vagy városban él.

Egyházi kutatás eredményeinek integrálása

A pilot kutatás négy egyházi fenntartó részvételével készült, és jól láthatóvá tette, hogy bár erős és nagyon inspiráló példák születtek, komoly egyenlőtlenségek is fennmaradtak az egyes intézmények között. A Váci Egyházmegye „Digitális böjt” programja például újszerű módon hívja

fel a figyelmet a digitális túlhasználat veszélyeire, feltétele azonban a szülők és pedagógusok aktív bevonása. A Piarista Rend „Biztonságos Iskola” kezdeményezése komplex protokollokkal és képzésekkel erősíti a gyermekek védelmét, ám ahhoz, hogy valóban hatékony legyen, szükség van a program teljes körű kiterjesztésére és folyamatos monitoringjára. A Hajdúdorogi Főegyházmegye „Benned Bízom” programja a biztonságérzet és a bizalmi kapcsolatok építésére összpontosít, de fenntartható működéséhez stabil forrásokra van szükség.

A kutatás ugyanakkor komoly hiányosságokat is feltárt. A protokoll-lefedettség arányai például rendkívül eltérőek: míg a Piarista intézmények száz százalékban rendelkeznek gyermekvédelmi protokollal, addig a Baptista fenntartású intézményeknél ez az arány mindössze 17%. Jelentős különbségek mutatkoznak a szakember-ellátottságban is, egyes intézményekben dedikált gyermekvédelmi felelősök dolgoznak, másutt ez a feladat hiányzik vagy mellékesen kapcsolódik más munkakörökhöz. Az anonim bejelentési rendszerek formálisan több helyen működnek, de a gyermekek gyakran nem érzik magukat biztonságban ezek használatakor, ami jelzi, hogy a bizalomépítés területén további erőfeszítések szükségesek.

A programok nagyságrendjét mutatja, hogy eddig mintegy 1200 pedagógust és 15000 gyermeket érintettek közvetlenül. Rövid távon azonban az eltérő protokoll-lefedettség és a szakember-ellátottság különbségei miatt a gyermekek védeltsége egyenlőtlen.

A 2024-es pilot intézményi kérdőíves kutatás, valamint egyesületünk konkrét esetkezelő munkájából jövő tapasztalataink mind rámutatnak arra, hogy a jogszabályi szigorítások mellett szükség van a lelkipásztori kísérés és a közösségi felelősségvállalás erősítésére is. A gyermekekkel foglalkozó szakemberek pszichológiai alkalmassági vizsgálata mellett indokolt lenne olyan képzési programok bevezetése, amelyek ötvözik a modern trauma-informált gyermekvédelemmel a keresztény emberképen alapuló gondozást. A periférián élő gyermekek - különösen a gyermekvédelmi szakellátásban élők, a fogyatékkal élő gyermekek és a büntetés-végrehajtási intézetben lévő szülők gyermekei - esetében a szubszidiaritás elve szerint a helyi egyházi közösségek hálózata értékes támogatást nyújthat a hivatalos gyermekvédelmi rendszer kiegészítéseként.

Kiegészítő ajánlások az egyházi gyermekvédelmi pilot kutatás és tapasztalat alapján

1. Keresztény értékeken alapuló válságkommunikációs protokoll kidolgozása, amely az igazmondás, az átláthatóság és a gyógyulás támogatását helyezi előtérbe, különös tekintettel az egyházi intézményekben felmerülő gyermekvédelmi esetekre.
2. Lelkipásztori kísérés integrálása a gyermekjogi munkába olyan képzési programokon keresztül, amelyek ötvözik a keresztény emberkép alapú gondozást a modern trauma-informált gyermekvédelemmel.
3. Szubszidiaritás elvén alapuló regionális hálózatépítés, amely a helyi egyházi közösségek (plébániák, egyházi intézmények) bevonásával segíti a vidéki területeken élő gyermekek szolgáltatásokhoz való hozzáférését.
4. Preventív szemlélet megerősítése az emberi méltóság védelmét középpontba állító alapján közösségi programokkal, amelyek túlmutatnak a pusztán szabályozási megközelítésen és a keresztény értékek átadására is fókuszálnak a gyermekvédelmi szempontok következetes beemelésével.

Az ENSZ Gyermek jogairól szóló Egyezménye mérföldkő az emberi jogok nemzetközi védelmében, mivel elsőként fogalmazta meg átfogóan és jogilag kötelező erővel a gyermekek, mint önálló jogalanyok jogait. Az Egyezmény a gyermekeket nem pusztán védelemre szoruló csoportként, hanem saját véleményével, döntési képességgel és részvételi jogokkal rendelkező személyekként ismeri el.

A jelen jelentés az Egyezmény végrehajtásának értékelésére szolgál, így első pilot formája az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága által alkalmazott szerkezetet és tematikus bontást követi, annak érdekében, hogy a későbbiekben beilleszthető legyen egy alternatív jelentéstételi folyamatba.

I. A. Általános végrehajtási intézkedések (4. cikk, 42. cikk 44. cikk (6) bekezdés)

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye 4. cikke kötelezi a részes államokat, hogy tegyék meg mindazokat a jogalkotási, közigazgatási és egyéb intézkedéseket, amelyek az Egyezményben elismert jogok megvalósítását szolgálják. A 42. cikk előírja az Egyezmény elveinek és rendelkezéseinek széles körű megismertetését mind a felnőttek, mind a gyermekek körében, míg a 44. cikk (6) bekezdése arra kötelezi az államokat, hogy nemzeti jelentéseiket széles körben hozzáférhetővé tegyék.

a. Jogalkotás

A 2024-es év során Magyarországon jelentős számú jogszabályi változás született, amely közvetlenül vagy közvetetten érintette a gyermekek jogainak érvényesülését. A módosítások több gyermekjogi területet is lefedtek, köztük a gyermekek fizikai, lelki és erkölcsi fejlődésének védelmét, a gyermekvédelem intézményrendszerének megerősítését, az egészségügyi adatvédelem biztosítását, valamint a digitális térben történő biztonság növelését.

Jelentősebb jogszabályváltozások:

- Az Alaptörvény módosítása, amely kizárta az elnöki kegyelem lehetőségét a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények esetében.
- A Büntető Törvénykönyv, a büntetőeljárási és a büntetés-végrehajtási törvények módosítása, amelyek megerősítették a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális és erőszakos bűncselekmények szigorú szankcionálását, beleértve az elévülési idő eltörlését és a feltételes szabadlábra helyezés tilalmát.
- Új bűncselekmény bevezetése: a gyermekvédelmi jelzéssel kapcsolatos kötelezettség megszegése, amely bünteti, ha a gyermekekkel foglalkozó személy (pedagógus, gondozó, orvos) nem jelenti a gyermek veszélyeztetésére utaló jeleket.
- A Gyermekvédelmi törvény (Gyvt.) módosítása, amely kötelezővé tette a pszichológiai alkalmassági vizsgálatot és a kifogástalan életvitel ellenőrzését valamennyi gyermekvédelmi intézményben és javítóintézetben dolgozó számára.
- Az inflációkövető gyermektartásdíj jogszabályi rögzítése, amely védi a kiszolgáltatott helyzetben élő gyermekeket a gazdasági bizonytalanságtól.
- Az elektronikus egészségügyi adatvédelem erősítése az EESZT rendszerrel, amely biztosítja a gyermekek egészségügyi és személyes adatainak védelmét.
- A médiaszolgáltatásokról szóló törvény és a mozgóképről szóló törvény módosítása, amely szigorította a kiskorúak médiatartalmakban történő bemutatását és a korhatáros besorolás feltüntetését.
- A Reklámtörvény módosítása, amely korlátozta az alkoholtartalmú italok és a gyermekek egészségét veszélyeztető termékek reklámozását.
- A kereskedelmi tevékenységek szabályozása körében a homoszexualitást vagy nemi identitást ábrázoló tartalmak terjesztésének korlátozása oktatási intézmények környezetében (200 méteres körzetben).
- Az iskolai mobiltelefon-használat korlátozása a 245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelettel.

A jogszabályváltozásokkal kiemelten érintett gyermekjogok:

- Gyermek legjobb érdekének védelme (3. cikk)
- Erőszaktól és bántalmazástól való védelem (19. cikk)

- Egészséghez és fejlődéshez való jog (6. cikk, 24. cikk)
- Információhoz való hozzáférés és véleménynyilvánítás szabadsága (12-17. cikkek)
- Oktatáshoz való jog (28. cikk)
- Adatvédelem és személyiségi jogok védelme (8. cikk, 16. cikk)

b. AB gyakorlat – statisztikai adatok elsősorban, hány AB döntés született, melyek, amelyek kifejezetten relevánsak és mi a következményük.

Az Alkotmánybíróság előtt 2024-ben összesen 21 döntés született gyermekjogi ügyekben. Ebből 3 határozat érdemi jogfejlesztő hatással bírt. 18 végzés elsősorban eljárásjogi vagy elutasító jellegű volt.

Gyermek otthongondozási díjára való jogosultság

A 22/2024. (XII. 23.) AB határozat a testület már 2023-ban meghozott döntését ismételte meg. A korábbi szabályozás alapján gyermek otthongondozási díjára kizárólag akkor volt jogosult a gondozott gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozó, ha a szülő jogosultságát korábban megállapították és szülő meghalt, vagy a gyermek állandó és tartós gondozásában a saját egészségi állapota miatt akadályozott. Továbbá, ha szülői felügyeleti jog szünetel vagy azt a bíróság megszüntette. A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény „a szülőnek az ellátásra való jogosultságát a gyermekekre tekintettel korábban már megállapították, de” részét semmisítette meg az Alkotmánybíróság, mert a hozzátartozó számára a gyermekek otthongondozási díja (gyod) megállapításánál nem volt feltétele a szülő korábbi jogosultságának megállapítása, ha szülői felügyeleti jog szünetelése vagy megszüntetése esetén kérelmezték. Ez a szabályozás hátrányos megkülönböztetést alkalmazott, mert a jogosultság megállapításánál különbséget tett aközött, hogy a hozzátartozó milyen ok alapján gondoskodott a súlyosan fogyatékos vagy tartósan beteg gyermekről. A szülő korábbi jogosultságának megállapítása már nem felétele a hozzátartozó jogosultságának amennyiben a szülő meghalt vagy a nevelésben akadályozott.

A jelenlegi szabályozás szélesíti az ellátásra jogosultak körét, azonban a gyermek legjobb érdekét előmozdítaná az olyan szabályozás, amely a gyod igénybevétele során jogutódlást biztosítana arra az estre, ha a gondozó személyében változás következik be.

Az 21/2024. (XI. 28.) AB határozat a védelembé vétel értelmezése miatt jelentős. A szülők súlyosan beteg gyermeküknek adandó kemoterápiás kezelést visszautasították, mert alternatív gyógymódot kívántak igénybe venni. Az eljáró egészségügyi személyzet jelzéssel élt a gyermekvédelmi szolgálatnál, mert a szülők nem tanúsítottak együttműködést a gyermek egészségügyi kezelésével összefüggésben.¹ A gyámügyi eljárás eredményeként a gyermeket először kiemelték a családból, majd a kiskorú védelembé vételét rendelték el. A szülők nevelés megválasztáshoz való joguk sérelmére hivatkozva fordultak az Alkotmánybírósághoz. A testület megállapította, hogy a szülőknek a nevelés megválasztásához való jogukat a gyermek legjobb érdekére tekintettel kell gyakorolniuk, ha nem így tesznek az állam, mint intézményvédelmi kötelezett köteles közbeavatkozni. Jelen ügyben a gyermekeket megóvni a visszafordíthatatlan egészségügyi kockázatoktól. Az Alkotmánybíróság megfogalmazásában a védelembé vétel² célja

¹ A szülők a gyermekkel együtt elhagyták az országot az alternatív kezelés igénybevétele miatt.

² A gyermekek védelméről és gyámügyi eljárásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény alapján a védelembé vétel olyan hatósági intézkedés, amelyet a gyermek veszélyeztetettsége esetén rendel el a gyámhatóság, ugyanakkor segítséget

a „a szülők támogatása krízishelyzetben, amelyet a gyermek súlyos, adott esetben életét is veszélyeztető megbetegedése jelentett.” A korábbi gyakorlat alapján megállapítható, hogy a gyermek védelembe vételének elsődleges célja a helytelen nevelés, életvezetés megszüntetése. Gyakran alkalmazzák az intézkedést szabálysértést elkövetett kiskorú vagy bűncselekményt elkövetett fiatalkorú esetében. A testület ezt az értelmezést bővítette és megállapította, hogy a nevelés megválasztásához való jog korlátozása szükséges amennyiben a szülők nem működnek együtt és arányos, mivel a védelembe vétel időben korlátozott és a legenyhébb foka a gyermekvédelmi intézkedéseknek.

Kapcsolattartás végrehajtása

A harmadik jelentős döntés az 3244/2024. (VII. 5.) AB határozat. Az alapügyben az édesanya nem adta át a gyermek személyi igazolványait a kapcsolattartás végrehajtása során, de az apa a határozat szerinti kapcsolattartásnak megfelelően átvette a gyermeket személyi igazolvány nélkül. Az eljáró bíróságok nem állapították meg a kapcsolattartás pótlásának elrendelését, mert az igazolványok visszatartása ugyan a kapcsolattartás zavartalanságát akadályozza, mégis megvalósult a kapcsolattartás.

Az testület megállapította, hogy „nem vonja maga után a kapcsolattartás pótlásának automatikus elrendelését, sem elvi éllel kizárását.”, ha a gyermek okmányait nem adja át a szülő. A bíróságok feladata, hogy a konkrét ügyben feltárják az alapjogok tartalmát és a konkrét jogvitában értelmezzék és alkalmazzák a jogszabályokat. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó nem adott elő kérelmében olyan okot, amelyet az alapügyben, majd a felülvizsgálati eljárásban eljáró bíróság nem vett figyelembe (például utazás, nyaralás).

c. Stratégiák

Magyarországon jelenleg nincs gyermekjogi stratégia, amely egységesen összefogná a gyermekek jogainak védelmét és érvényesülését célzó intézkedéseket.

Ugyanakkor létezik az 1202/2023. (V. 22.) Korm. határozat a gyermekek jogainak garanciáit biztosító nemzeti cselekvési terv 2030 elfogadásáról. Ez a cselekvési terv 2030-ig szóló célokat és irányokat határoz meg, azonban végrehajtása nincs lebontva konkrét felelőségekre, mérőszámokra és forrásokra.

d. A gyermekjogok állami koordinálása

Magyarországon jelenleg nincs önálló, független gyermekjogi ombudsman vagy más koordinációs intézmény, amely országos szinten összehangolná a gyermekjogok érvényesítését. A gyermekjogi kérdések több minisztérium és hatóság között széttagoltan jelennek meg.

Az államigazgatásban a gyermekjogok koordinációja jelenleg az alábbi területeken oszlik meg:

- Belügyminisztérium: gyermekvédelem, gyámügyi igazgatás
- Kulturális és Innovációs Minisztérium: oktatás, köznevelés

biztosít a gyermek családban történő nevelkedéséhez. A veszélyeztetettség tevékenység vagy mulasztás következtében kialakult állapot, amely a kiskorú testi, érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődését veszélyezteti. A gyámhatóság segítséget, támogatást nyújt a szülőknek a megfelelő gondozáshoz, neveléshez, továbbá kötelezheti a törvényes képviselőt a gyermekjóléti szolgáltatások igénybevételére.

- Egészségügyi Minisztérium: gyermekegészségügy
- Igazságügyi Minisztérium: családjogi, büntetőjogi kérdések
- Alapvető Jogok Biztosának Hivatala: panaszkezelés, jogvédelem (de nem dedikált gyermekjogi ombudsman)

2024-ben nem történt jelentős változás a koordinációs rendszerben.

e. Adatgyűjtés

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) rendszeresen gyűjt és tesz közzé gyermekekkel és családokkal kapcsolatos adatokat az alábbi területeken:

- Demográfiai adatok (születések száma, gyermekek száma korcsoportok szerint)
- Gyermekvédelmi ellátásban részesülők száma és típusa
- Oktatási statisztikák (óvodai, iskolai beiratkozások, lemorzsolódás)
- Egészségügyi mutatók (csecsemőhalandóság, védőoltási arányok)
- Szegénységi és jövedelmi adatok (gyermekszegénység, családi jövedelmek)

Ugyanakkor

- Hiányzik a gyermekek véleményének és részvételének szisztematikus felmérése
- Nem minden gyermekjogi területen áll rendelkezésre naprakész, részletes és összehasonlítható adat.

f. Monitoring – gyermekjogi ombudsman kérdése

Magyarországon jelenleg nincs önálló, független gyermekjogi ombudsman, aki kizárólag a gyermekek jogainak védelmével és érvényesülésének monitoringjával foglalkozna.

Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala ellát bizonyos gyermekjogi feladatokat, és gyermekek panaszait is vizsgálhatja. A biztos gyakorlatában kiemelt figyelmet fordít a veszélyeztetett társadalmi csoportokhoz tartozó gyermekek jogainak védelmére.

g. Civil szervezeti és nemzetközi együttműködések

Magyarországon számos civil szervezet aktívan dolgozik a gyermekek jogainak védelmében és a gyermekjogi tudatosság növelésében. Továbbá kiemelendő a gyermekjogok egyre erősödő láthatósága a tudományos életben. A Közép-európai Akadémia (Central European Academy, CEA) 2022. január 1-jén jött létre Budapesten, a Miskolci Egyetem külön jogi személyiségű intézményeként. Az Akadémia fő feladata a közép-európai régió nemzetközi tudományos együttműködésének erősítése, kiemelten a jogi tudományok és a gyermekjogok területén is.

A Közép-európai Akadémia (KEA) keretében működő Gyermekjogi és Családjogi Központ kiemelt szerepet tölt be a regionális gyermekjogi együttműködésben.

A KEA több jelentős gyermekjogi programot és tevékenységet koordinál:

1. International and Comparative Children's Rights (ICCR) LLM mesterképzés:

A Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara együttműködésben a Közép-európai Akadémiával 2024 szeptemberétől kínálja az első közép-európai angol nyelvű, interdiszciplináris gyermekjogi LLM programot (ICCR LLM). A program célja, hogy átfogó és interdiszciplináris

ismereteket nyújtson a gyermekjogokról, mind a nemzetközi, mind az összehasonlító jogi perspektívából.

2. Gyermekjogi Napok (Children's Rights Days)

A Közép-európai Akadémia, a Gyermekjogokért Egyesület és a Magyar Összehasonlító Jogi Egyesület évről évre megszervezi a Gyermekjogi Napok nemzetközi konferenciát Budapesten.

2024-es Gyermekjogi Napok (III.): Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény elfogadásának 35. és a Genfi Nyilatkozat 100. évfordulóját ünnepelték. A konferencia bemutatásra kerültek az ICCR LLM program első féléves tankönyvei, valamint kiemelt témája volt a gyermekek mentális egészsége. Szlovákia volt a kiemelt partnerország, ahol bemutatták a szlovák gyermekjogi ombudsman által koordinált jó gyakorlatokat

A Gyermekjogi Napok rendezvénysorozat védnöke Novák Katalin köztársasági elnök asszony volt 2023-ban, majd 2024-ben Dr. Sulyok Tamás köztársasági elnök úr.

3. Nemzetközi hálózatépítés Közép-Európában:

A KEA aktívan együttműködik a régió országaival – különösen Szlovákiával, Lengyelországgal, Horvátországgal, Romániával, Csehországgal, Szerbiával és Szlovéniával –, ahol közös szakmai programokat, workshopokat és konferenciákat szerveznek

4. Tudományos kutatási hálózat és publikációk:

A Közép-európai Akadémia keretében működő Professzorok Hálózata (Professors' Network) gyermekjogi kutatócsoportokat hoz létre, amelyek közép-európai fókuszú jogi és társadalomtudományi kérdéseket elemeznek. 2021 óta a hálózat 185 professzort és kutatót gyűjtött össze 53 egyetemről 15 országból.

Az Akadémia saját kiadója, a Central European Academic Publishing (CEA Publishing) rangos, nyílt hozzáférésű (open access) angol nyelvű könyveket és folyóiratokat ad ki, amelyek segítik a tudományos párbeszédet és a kutatási eredmények széles körű megismertetését.

A Közép-Európai Összehasonlító Egyesület a régió jogi összehasonlító kutatásait és tudásmegosztását támogatja, különös hangsúlyt fektetve a gyermekjogi jogösszehasonlításra. Az egyesület koordinálja a közép-európai országok gyermekjogi szabályozásainak komparatív elemzését, és kapcsolatot tart fenn több egyetemi kutatócsoporttal és civil szervezettel. Az egyesület aktívan együttműködik lengyel, cseh, szlovák, román, horvát, szerb és szlovén jogi kutató intézményekkel.

Az egyesület szorosan együttműködik a Közép-európai Akadémiával és a Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézettel a gyermekjogi konferenciák, workshopok és publikációk

A Közép-európai Akadémia, a Gyermekjogokért Egyesület és a Közép-Európai Összehasonlító Egyesület meghatározó szerepet játszik Magyarország gyermekjogi civil és nemzetközi tevékenységében. Az általuk koordinált programok, konferenciák, publikációk és az ICCR LLM mesterképzés egyedülálló lehetőséget biztosítanak a régió szakembereinek, hogy elmélyítsék tudásukat, megosszák tapasztalataikat, és hozzájáruljanak a közép-európai gyermekjogi kultúra és standardok fejlődéséhez.

II. B. A gyermek fogalma (1. cikk)

Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye definiálja a gyermek fogalmát. Az Egyezmény szerint minden olyan személy, aki még nem töltötte be a 18. életévét, kivéve, ha a saját országának törvényei szerint ennél fiatalabb korban is nagykorúnak számít.³

A magyar törvények is ehhez a nemzetközi szabályhoz igazodnak. A Polgári Törvénykönyv, ami a magánélet jogi kérdéseit szabályozza kimondja, hogy mindenki kiskorú, aki még nincs 18 éves. Ugyanakkor van egy kivétel, mely szerint házasságkötéssel nagykorúvá válhat 16 éves korától kezdve. Innentől kezdve ugyanolyan jogai és kötelezettségei vannak, mint egy felnőttnek.

Kiemelhetjük, hogy a magyar Alaptörvény kimondja, hogy a magzat élete már a fogantatástól kezdve védelem alatt áll.

A magzat védelméről specifikus törvény is rendelkezik, melyben meg van határozva, hogy milyen feltételekkel végezhető el a művi terhességmegszakítás. A jogszabály hangsúlyozza, hogy a magzati élet a fogantatástól tiszteletet és védelmet érdemel. A törvény szerint a magzat védelme leginkább úgy valósítható meg, ha fokozott figyelmet fordítanak a várandós nőkre, és ha a szülők biztosítják a magzat egészséges fejlődéséhez szükséges feltételeket.⁴

A fent említett jogszabályok együtt alakítják ki, hogy Magyarország gyermekfogalmát jogi szempontból. A 2024-es évben ezekben a jogszabályokban nem történt változás, tehát a magyar szabályozás továbbra is összhangban van az ENSZ Egyezmény előírásaival. A jelenlegi jogi környezet lehetőséget biztosít arra is, hogy a magzati korban lévő gyermekek védelme is erősödjön.

³ Az Egyezmény szándékosan nyitva hagyta a kérdést azzal kapcsolatban, hogyan definiáljuk a magzat korú gyermeket, azt hogy mikor kezdődik a gyermekkor. A szélesebb ratifikáció érdekében a gyermek fogalmát az Egyezmény tágra fogalmazta meg, hiszen azon országok melyek a művi terhességmegszakításra tágra körben adnak lehetőséget, az Egyezmény értelmében meg kellett volna változtatni ezen törvényeket. Az Egyezmény nem terjeszti ki a gyermek védelmét a magzat korú gyermekekre, ámbar az Egyezmény Preambuluma kifejezi, hogy figyelembe kell venni, hogy a gyermek jogi védelemre szorul a mind a *születése előtt*, mind azt követően.

⁴ Az Alaptörvény kimondja, hogy a magzati életet védelem illeti meg, ámbar bizonyos esetekben megengedő a művi terhességmegszakítást illetően. A magzati élet védelméről szóló törvény végrehajtási rendeletének 2022-ben történt legutóbbi „szigorítása” azt eredményezte, hogy a terhességmegszakítás kérelmére bekerült hogy rögzíteni kell hogy a „az állapotos nő számára az egészségügyi szolgáltató a magzati életfunkciók működésére utaló tényezőt egyértelműen azonosítható módon bemutatta”. Valójában az orvosnak a terhességmegszakítást igénylő nőnek egyértelműen meg kell mutatni a magzat életjeleit, mint például a szívhangját. Ezen mondat beemelése szakmailag indokolt volt, bár nagy port kavart a nyilvánosságban, és közbeszédet indított a terhességmegszakítás magyar jogi keretei kapcsán. Lásd: Magyar Orvosi Kamara Országos elnökségének közleménye elérhető itt: <https://mok.hu/hirek/mokhirek/a-mok-elnoksegenek-kozlemeny>

III. C. Alapelvek (2.cikk, 3. cikk, 6. cikk and 12.cikk + a gyermek saját családban való nevelkedéshez való joga)

Az Egyezményben megjelenő gyermeki jogokat 4 plusz 1 alapelv köti össze. Az alapelvek célja, hogy egyéges értelmezett biztosítson az egyes gyermeki jogoknak és a világ valamennyi országában tiszteletben tartsák a kiskorú alapvető, emberi méltóságából eredő jogait. Ezek az alapelvek a diszkriminációmentesség, a gyermek legjobb érdeke, a túléléshez és fejlődéshez való jog, valamint a gyermek nézőpontjának figyelembevétele. Ötödik, csatlakozó alapelveként jelenik meg az Egyezményben a gyermek joga a saját családban történő neveléshez. Az alapelvek önálló jogként jelennek meg az Egyezményben, azonban elválaszthatatlanul kapcsolódnak valamennyi nevesített joghoz. Ez azt jelenti, hogy a nevesített jogokat az alapelveken keresztül kell szemlélni, azok értelme nem önmagukban, hanem az alapelvekkel együtt értelmezve lesznek teljeseek.

a. Diszkriminációmentesség

Az Egyezmény 2. cikke rögzíti a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Eszerint az Egyezményben felsorolt jogokat valamennyi gyermeknek biztosítani kell származása, színe, neme, nyelve, vallása, politikai vagy más véleménye, nemzeti, nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzetére tekintet nélkül. A diszkriminációmentesség nemcsak a jogok egyenlő biztosítását jelenti, hanem hordozza azt a követelményt is, hogy amennyiben a felsorolt védett tulajdonságok miatt a kiskorút megillető bizonyos joga a kortársaihoz képest kevésbé érvényesül, akkor olyan pozitív intézkedések megtétele szükséges, amely a hátrányt ellensúlyozza. Ez a követelmény elsősorban az állam felelőségét rögzíti, de a gyermekekkel közvetlen kapcsolatba kerülő szakemberek és szülők feladata is, hogy felismerjék a kiskorú speciális igényeit.

A magyar szabályozás általánosan rendelkezik az egyenlő bánásmód követelményéről, tehát nem tesz különbséget felnőtt és gyermek között. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvtv.) 8. §-a rendel sorolja fel azokat a védett tulajdonságokat, amelyek megsértésére lehet hivatkozni a jogorvoslati eljárás során. Az Ebktv. leköveti az Egyezményben rögzített tulajdonságokat, sőt bővíti a felsorolást. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt lehetőség van az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalához fordulni. Gyermekek közvetlenül is fordulhatnak a biztos hivatalához jogsérelem esetén.

2024-ben nem történt a diszkriminációmentességhez kapcsolódó jogszabályváltozás.

b. A gyermek legjobb érdeke

Az Egyezmény 3. cikke rendelkezik a gyermek legjobb érdekéről, amely alapján a hatóságoknak gyermeket érintő eljárásokban a gyermek legjobb érdekét kötelező figyelembe venniük. Ez azt jelenti, hogy valamennyi hatóságnak és bíróságnak a döntés során úgy kell eljárnia, hogy minden körülményt mérlegelve a gyermek legjobb érdeke érvényesüljön a döntés következményeként.

Az Egyezmény magyar fordításában a gyermek “mindenek felett álló érdeke” kifejezés található meg, azonban ez az interpretáció nem adja vissza az eredeti szöveg jelentését, amely a gyermek “legjobb érdekét” használja. Emiatt a magyar szabályozás végig a gyermek “mindenek felett álló érdek” terminológiát követi. Ez téves értelmezéshez vezethet, mert a gyermek legjobb érdeke, nem egyenlő a gyermek mindenek felett álló érdekével.

2024-ben a gyermek legjobb érdekét érintő jogszabálmódosítások a gyermek lelki, testi, erkölcsi fejlődéséhez kapcsolódnak. Ezek közé a tartozik a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény módosítás, amely alapján kiskorú személy médiatartalmakban történő bemutatása során kiemelt figyelmet kell fordítani a bemutatott kiskorú szellemi, lelki, erkölcsi, fizikai fejlődésének a védelmére. A mozgóképről szóló 2004. évi II. törvény úgy módosult, hogy IV. kategóriába sorolja azokat a filmalkotásokat, amelyek alkalmasak a kiskorúak fizikai, szellemi vagy erkölcsi fejlődésének súlyos károsítására, különösen azáltal, hogy pornográfiát vagy szélsőséges, illetve indokolatlan erőszakot tartalmaz. Továbbá bevezeti a filmelőzetesek korhatáros besorolásának feltüntetését, tehát a nézők számára korhatáros besorolással történő megismerését. A Reklámtörvényt⁵ is módosították, amely szerint: „*Tilos az olyan gyermek-, illetve fiatalok számára szóló reklám, amely ártalmat okozhat a gyermeknek, illetve a fiatalnak, illetve az egészséget vagy testi épséget sértő vagy veszélyeztető módon mutat be.*” Ez azt jelenti, hogy az adott fizikai és egészségügyi kockázata nem tűntethető fel jelentéktelenként a reklámban, tehát a kiskorúnak legyen egyértelmű a reklám üzenete és ne tartsa népszerűnek a reklám alapján azt a produktumot, amely életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti. Továbbá az alkohol reklámozását is szűkíti, többek között mozikban és színházakban tilos az alkoholt tartalmazó italok reklámozása.

A fentiekhez szorosan kapcsolódik a kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet módosítása, amely megtiltja a közszemlére tételét, kirakatban elhelyezését, nevelési-oktatási, nevelési- és ifjúségvédelmi, templom vagy más vallásgyakorlásra rendelt hely 200 méteres körzetében történő forgalmazását az olyan terméknek, amely a születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását vagy homoszexualitást jeleníti meg vagy népszerűsíti, illetve a szexualitás közvetlen, természetes vagy öncélú módon ábrázolja. Ha termék gyermekeknek szól és csak valamelyik része esik korlátozott kategóriába, akkor az a többi terméktől elkülönítve, kizárólag zárt csomagolásban forgalmazható.

Jelentős módosítás, hogy a védelemben vételi eljárásban az Ákr.⁶ szerinti ügyfélnek minősül a védelemben vételt segítő személy, legyen az a hozzátartozó, a családgondozó vagy más szakember. A védelemben vételt segítő személy így részese a döntéshozatalnak, ezáltal nő az eljárás átláthatósága és a gyermek érdekét szolgáló szempontok jobban érvényesülnek. További változás, az eljárás hatékonysága és gyorsítása érdekében, hogy a gyámhatóság hivatalból indít védelemben vételi eljárást gyermekjóléti szolgálat vagy más intézmény javaslata, továbbá bíróság megkeresése alapján. Korábban külön kellett kérelmezni az eljárás megindítását. Hasonló módosítás, hogy a gyermek lakóhelyének változása esetén az új, illetékesség hatóságnak kötelező átadni a gyermekvédelmi ügyet. Ebben az esetben a védelemben vételt automatikusan felülvizsgálják és amennyiben szükséges új családsegítőt jelölnek ki.

A gyermek legjobb érdekét szolgálja még az a módosítás, hogy amennyiben folyamatban van a szülői felügyelettel kapcsolatos per a bíróság a gyermek külföldre utazásának engedélyezését automatikusan elutasítja. Ezzel csökken annak a kockázata, hogy a szülő a másik fél tudta vagy beleegyezése nélkül huzamosabb időre külföldre távozzon a gyermekkel és ellehetetlenítsék a kapcsolattartás végrehajtását.

⁵ A gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvény

⁶ Az általános közgazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény

c. Túléléshez, fejlődéshez való jog

Az Egyezmény 6. cikke deklarálja a gyermek élethez, túléléshez és fejlődéshez való jogát. Rendelkezik arról, hogy az államnak a lehetséges legnagyobb mértékben biztosítani kell a gyermek életben maradását és fejlődését. Ez azt jelenti, hogy államnak kell megteremtenie azokat a feltételeket, amelyek ahhoz kellenek, hogy elegendő tiszta ivóvízhez, megfelelő minőségű és mennyiségű ételhez jusson a gyermek, az oktatáshoz való joga érvényesüljön és optimális higiéniai körülmények között éljen. Az előbbiek alapján megállapítható, hogy az államnak elsődlegesen a szülőket és gondozókat kell segítenie abban, hogy képesek legyenek megfelelő körülményeket biztosítani a gyermek fejlődéséhez.

2024-ben jelentős jogszabályváltozásnak tekinthető, hogy 2024. július 9-től kezdve inflációkövető a megelőlegzett gyermektartásdíj összege, így abban az esetben, ha a kötelezett nem fizet, az állam által folyósított összeg minden évben automatikusan igazodik az előző év fogyasztói árindexéhez. A bíróságok a tartásdíj megállapításánál alkalmazzák a fogyasztói árindexhez igazítást a gyermektartásdíj megállapításakor. A módosítás előtt nem volt egyértelmű, hogy akkor is alkalmazandó-e az inflációkövetés, ha az állam előlegezi az összeget. A módosítás egyértelműsíti, hogy mindenképp inflációkövető az összeg, ha az állam előlegez.

A fejlődéshez való joghoz kapcsolódik az Alaptörvény XVI. cikke, amely kimondja, hogy *„minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”* 2024-et megelőző években már számos jogszabálmódosítás valósult meg az alaptörvényi rendelkezésre hivatkozva. Ezek közé tartozik a a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2021. évi LXXIX. törvény. A C-769/22. számú Európai Bizottság kontra Magyarország ügyben a Bizottság kötelezettségszegési eljárás megindítását kezdeményezte az Európai Unió Bírósága előtt a törvény elfogadása miatt. A törvény megtiltja a 18 éven aluliak számára olyan tartalomhoz való hozzáférést, amely születési nemnek megfelelő önazonosságtól való eltérést, a nem megváltoztatását vagy a homoszexualitást népszerűsíti vagy jeleníti meg. A Bizottság szerint a szabályozás sérti a szolgáltatások szabad áramlását, illetve az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvet, elektronikus kereskedelemről szóló irányelvet, az Alapjogi Chartában rögzített nemén és a szexuális irányultságon alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a magán- és családi élet tiszteletben tartását, a véleménynyilvánítás és tájékozódás szabadságát, valamint az emberi méltósághoz való jogot. A pedofilnyilvántartás bevezetésével és hozzáférhetővé tételével az állam megsérti a GDPR rendelkezéseit. Ezenkívül az EUSZ. 2. cikkében deklarált, az esélyegyenlőségről és emberi méltóságról szóló alapelve is sérül, mert a jogszabály nem egyenlő mértékben korlátozza a homoszexuális és heteroszexuális tartalmakhoz való hozzáférést a kiskorúak számára.

d. A gyermek nézőpontjának figyelembevétele

Az Egyezmény 12. cikke rendelkezik a gyermek részvételről. Az első bekezdés általános jelleggel rögzíti, hogy a véleményformálásra képes gyermeknek joga van kifejezni minden őt érintő döntésben az álláspontját. Lényeges megjegyezni, hogy a véleménykifejezés nem korlátozódik a szavakra, hanem a nonverbális kommunikáció teljes eszköztárát érteni kell alatta. A második bekezdés pedig kifejezetten rögzíti, hogy a gyermek meghallgatását a bírósági és hatósági eljárásokban is biztosítani kell érintettége esetén. A gyermek részvétel nemcsak azt jelenti, hogy joga van gyermeknek ahhoz, hogy meghallgassák az őt érintő eljárásokban, hanem a nézőpontját korának és érettségének megfelelően figyelembe vegyék.

Az Egyezmény cikkének második bekezdéséből és az ahhoz fűzött általános kommentárból arra lehet következtetni, hogy a gyermeki részvétel a kiskorú jogérvényesítési lehetőségét is magában foglalja. 2024-ben jogszabályi változás ugyan nem történt, azonban az Alkotmánybíróság elé került egy indítvány, amelyben a kiskorú utólagos normakontrollt kezdeményezett az iskolai mobilhasználatot korlátozó rendelettel kapcsolatban. Az alkotmányjogi panaszt a kiskorú a saját nevében a nyújtotta be. A panasz befogadhatóságának feltételül a testület a szülői beleegyezést elfogadta, így az ügyben elutasító határozat született. A testületben a panasz befogadhatóságában sem volt egyetértés, de abban vita alakult ki, hogy a kiskorú alapjogi jogérvényesítésének mi a jogalapja, így azt az Alkotmánybíróság nem vezette le azt a határozatban.

e. A gyermek joga a saját családjában való nevelkedéshez

A gyermek saját családjában való nevelkedését az Egyezmény 9. cikke rögzíti, amely szerint egy gyermeket sem szabad akarata ellenére a szüleitől elválasztani. A Gvt. 6. § (1) bekezdése rögzíti is a gyermek saját családban való nevelkedésének jogát, tehát *„a gyermeknek joga van a testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődését, egészséges felnevelkedését és jólétét biztosító saját családi környezetében történő nevelkedéshez.”* 2024-ben az alapelvhez kapcsolódó fontosabb jogszabályi változások az F) pontban kerülnek ismertetésre.

IV. D. Polgári és szabadságjogok (7. cikk, 8. cikk, 13-17. cikk)

Az Egyezmény a polgári és szabadságjogok között tartja számon a gyermek állampolgársághoz való jogát, személyiségi jogainak védelméhez való jogot, továbbá a 13-17. cikkeiben rögzített véleménynyilvánításhoz, gondolat-, lelkiismeret és vallásszabadsághoz, egyesüléshez és békés gyülekezéshez, magánélet védelméhez, valamint az információhoz való hozzáférés jogát.

a. Állampolgárság

A 7.cikk rögzíti az állampolgársághoz való jogot, amely kimondja, hogy valamennyi gyermeket anyakönyvezni kell, így *joga van ahhoz, hogy nevet kapjon, állampolgárságot szerezzen és lehetőség szerint ismerje szüleit, valamint ahhoz, hogy ezek neveljék.*” Az államok kötelessége, hogy olyan szabályozás legyen érvényben, amely nem teszi lehetővé, hogy egy kiskorú gyermek hontalanná váljon, tehát ne rendelkezzen egy ország állampolgárságával sem. A gyermek állampolgárságát érintő jogszabályi változás 2024-ben nem született.

b. Személyiségi jogok

Az Egyezmény 8. cikke rendelkezik a gyermek személyiségi jogainak védelméről, így személyazonosságának különösen neve, állampolgársága, családi kapcsolatainak tiszteletben tartásáról. Amennyiben a kiskorú személyiségi jogait megsértik az államok kötelessége, hogy lehetőleg minél rövidebb időn belül biztosítsák a sérelmes állapot helyreállítását, valamint kötelesek megfelelő védelmet és segítséget biztosítani a kiskorúnak.

A személyiségi jogokat érintő legfontosabb jogszabályi változás az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény módosításához köthető, ami rögzíti a gyermek személyiségi jogát sértő elektronikus információ eltávolításához való jogot. A legfontosabb változások között van az értesítési kötelezettség. A szolgáltatónak egy munkanapon belül értesítenie kell az érintett igénybe vevőt a kiskorú vagy törvényes képviselője által benyújtott eltávolítási kérelemről. A szolgáltató továbbá köteles eltávolítani vagy hozzáférhetetlenné tenni a sérelmezett tartalmat, még akkor is, ha az érintett használó értesítése nem lehetséges. Ha a kiskorú vagy törvényes képviselője értesíti a szolgáltatót a jogsértéssel kapcsolatos nyomozás elrendeléséről, a szolgáltató köteles meggátolni az információhoz való hozzáférést, illetve ismételt eltávolítani azt. Amennyiben a szolgáltató nem tesz eleget kötelezettségeinek, a kiskorú vagy törvényes képviselője a Gyermekvédelmi Kerekasztalhoz fordulhat, amely megvizsgálja a bejelentést és annak tapasztalatait felhasználja tevékenysége során.

Jelentős jogszabályi változások történtek még a gyermekek egészségügyi adatainak kezelése körében. Az iskolai hiányzások, távolmaradások elektronikus igazolásként közvetlenül továbbítható a köznevelési, illetve szakképző intézményeknek. Ebben az esetben a távolmaradás hiteles igazolásnak tekinthető. A módosítás csökkenti a szülők és a tanárok adminisztrációs terhét, továbbá elősegíti a tankötelezettség ellenőrzését és biztosítja a gyermekek egészségügyi adatainak egységes, kiszámítható és célhoz kötött kezelését.

c. Magánélet védelme

A magánélet védelméhez való jogot az Egyezmény 16. cikke fogalmazza meg, amely alapján *„a gyermeket nem szabad alávetni magánéletével, családjával, lakásával vagy levelezésével*

kapcsolatban önkényes vagy törvénytelen beavatkozásnak, sem pedig becsülete vagy jó hírneve elleni jogtalan támadásnak.” Az Alaptörvény VI. cikke a magánélethez való jogot mindenkit megillető alapjogként határozza meg, amelyet véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása sem akadályozhat. Tehát a gyermek joga van a saját privát szférához, megfelelően indok nélkül nem kutatható át a szobája, chat üzenetei sem tekinthetők meg.

Jelentős jogszabályi változás nem kapcsolódik a magánélet védelméhez, azonban 2024 szeptemberében többek között az iskolai mobilhasználatot tiltó rendelet kapcsán érkezett egy diák részéről panasz az Alkotmánybírósághoz, amiben az indítványozó a magánszféra megsértésére is hivatkozott. A panaszos állítása szerint a rendelet felhatalmazást ad a pedagógusoknak, hogy feltételezések alapján átvizsgálják a személyes tárgyaikat. Az Alkotmánybíróság nem tartotta megalapozottnak a magánélet védelméhez való jogra hivatkozást, mivel a rendelet csupán azt a személyi kört határozza meg, akiket a pedagógus felszólíthat annak igazolására, hogy tiltott tárgy nincs a birtokában, vagy értesíthet a tiltott tárgy birtoklásának tényéről.

d. Információhoz való hozzáférés

Az Egyezmény 17. cikke biztosítja a gyermekek információhoz való hozzáféréshez jogát. Eszerint a kiskorúnak joga van ahhoz, hogy hazai és külföldi forrásból származó tömegtájékoztatási eszközökhöz hozzáférjen, még hozzá olyan anyagokhoz, amelyek *„szociális, szellemi és erkölcsi jóléte előmozdítását, valamint fizikai és szellemi egészségét szolgálják.”* Az állam kötelessége, hogy előmozdítsa a hazai és a nemzetközi együttműködést a tájékoztató anyagok beszerzése érdekében, illetve támogatnia kell a gyermekkönyvek előállítását és terjesztését.

Az cikkhez kapcsolódó egyik legfontosabb jogszabályi változás az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény módosítása. A módosítás a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság feladatává teszi a lakosság tájékoztatását az interneten és más elektronikus hírközlési platformokon elkövetett bántalmazás és visszaélés veszélyeiről, valamint az visszaélések elleni fellépés lehetőségeiről. A jogszabályi felhatalmazás biztosítja a gyermek hatékony és teljeskörű tájékoztatásának az internet veszélyeiről, illetve az internetes bántalmazás, zaklatás, visszaélés gyermekkorú áldozatainak a jogorvoslat módjáról.

V. E. Erőszaktól való védelem

Az Egyezmény 19. cikke rendelkezik arról, hogy a gyermeket mindenféle erőszaktól védelem illeti meg. A cikk az erőszak valamennyi formáját tiltja, az attól való védelem mind a nemi erőszaktól, a mentális és fizikai bántalmazástól, illetve az elhanyagolástól való védelmet is magában foglalja. Az államok kötelessége, hogy olyan gyermekvédelmi rendszert hozzanak létre, amely biztosítani tudja a hatékony fellépést és megelőzést az erőszakkal szemben.

2024-ben számos jogszabálmódosítást eszközölt a jogalkotó. Az egyik legfontosabb, hogy Alaptörvényben rögzítették azt, hogy ezentúl a gyermekek sérelmére elkövetett bűncselekmények esetén elnöki kegyelem nem adható. Ezzel összefüggésben módosították az büntető anyagi jog, az eljárásjogi és végrehajtásjogi törvényeket. Ezek alapján nem kaphat eljárási, végrehajtási kegyelmet továbbá nem mentesülhet a büntett előélethez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól, aki a gyermekek sérelmére elkövetett szándékos, illetve a nemi élet szabadsága és nem erkölcs elleni bűncselekményt követett el. A kiskorúak sérelmére elkövetett nemi élet szabadsága és nem erkölcs elleni bűncselekmények nem évülnek el szemben a korábbi szabályozással, amikor 18 éves kortól kezdődött az elévülés határideje. Az elítélt elkövető az előbbi bűncselekmények esetén nem bocsátható feltételeken szabadlábra sem.

A Büntető Törvénykönyvbe új tényállásként került be a gyermekvédelmi jelzéssel kapcsolatos kötelezettség megszegése, amelyek esetében az ügyészség jár el. Korábban nem volt bűncselekmény, ha gyermek veszélyeztetésére utaló körülményt a gyermekekkel kapcsolatba kerülő személy például nevelő, gondozó, pedagógus, ügyész, bíró nem jelentette. 2024-től a mulasztás 2 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

További szigorítás, hogy bevezették a gyermekvédelemben dolgozó kifogástalan életvitelének ellenőrzését, illetve valamennyi fenntartótól függetlenül minden gyermekvédelmi intézményben és javítóintézetben valamennyi foglalkoztatottnak kötelező a pszichológiai alkalmassági vizsgálat. Ennek része, hogy 2024-től táboroztatni gyermekeket csak hatósági erkölcsi bizonyítvány megléte esetén lehetséges. Ezenkívül 18 év alattiakkal foglalkozó edző nem lehet büntett előéletű és évente köteles részt venni a gyermekekkel való bánásmódról szóló, a gyermekekkel és a szülőkkel történő kommunikációval kapcsolatos továbbképzésen.

A pedofilnyilvántartással kapcsolatos módosítás is történt ugyanis a nyilvántartásban már azoknak az adatai is szerepelni fog, akik az Európai Unióban vagy a zEgyesült Királyságban követtek el kiskorú sérelmére nemi élet szabadság vagy nem erkölcs elleni bűncselekményt.

A gyermekek online térben történő védelmére tekintettel új szabályozás, hogy az iskolai zaklatás megelőzése érdekében valamennyi iskolában lehetővé kell tenni az NMHH bejelentő rendszerét zaklatás esetére, illetve az iskoláknak kötelező az internetes zaklatást jelenteniük. Jelentős változás, hogy az NMHH-nak – a jogszabály elfogadástól számított 120 napon belül – össze kell állítania egy fekete listát, amely a leglátogatottabb pornóoldalakot sorolja fel, valamint az internet szolgáltatóknak kötelező előszűrnie a honlapokat a szülő kérelmére. Továbbá az internetszolgáltatóknak külön biztosítaniuk kelé a gyermek-és felnőtt hozzáférést az internetkapcsolathoz. A szabályozás hozzájárul gyermekek megfelelő testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez és biztosítja a szülők számára, hogy az általuk megválasztott módon neveljék fel gyermekeiket.

VI. F. Saját megtartó családi közegben való nevelkedés, helyettesítő védelem

Az Egyezmény 9. cikke rögzíti azt az alapelvet, hogy minden gyermeknek joga van saját családjában nevelkedni. Ennek megfelelően a részes államok kötelesek gondoskodni arról, hogy a gyermeket szüleitől, azok akarata ellenére, ne válasszák el, kivéve, ha az illetékes hatóságok, a bírói felülvizsgálat lehetőségének biztosítása mellett, a vonatkozó törvények és eljárások alapján úgy ítélik meg, hogy az elválasztás a gyermek mindenképp felett álló érdekét szolgálja. Ilyen eset lehet például, ha a szülők bántalmazták a gyermeket, vagy ha olyan súlyosan elhanyagolják, hogy az veszélyezteti az egészségét vagy a fejlődését.

Amennyiben a gyermek érdeke megköveteli, kiemelhető a családi környezetből, és ebben az esetben jogosult az állam különleges védelmére és segítségére. Az Egyezmény 20. cikke előírja az ilyen helyettesítő védelem biztosítását. A védelem célja, hogy a gyermek továbbra is megfelelő környezetben nevelkedhessen, még ha nem is a saját családjában.

Magyarországon a gyermekvédelem szabályozását a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény tartalmazza. A törvény értelmezése szerint a gyermekvédelem célja a gyermek családban történő nevelkedésének támogatása, a veszélyeztetettség megelőzése és megszüntetése, és a helyettesítő védelem biztosítása. Ez alapján a gyermekvédelem magába foglalja az általános védelmet és a helyettesítő védelmet is. A gyermekvédelem alapelvei közé sorolja a törvény a *gyermek mindenképp felett álló érdekét* a családban maradás elősegítését, a célszerűséget, differenciáltságot egyetemben a legkisebb kényszer elvével, a diszkrimináció tilalmával és a szükségletekhez igazodó ellátást, tehát a nevelőszülői ellátást előtérben tartva. Tehát ha a gyermeknek veszélyeztetettség miatt nem maradhat a saját családjában, akkor lehetőség szerint nevelőszülőkhöz kell őt helyezni, mivel ez közelebb áll a családi környezethez.

A 2024-es év sok elemében koncentráltabban érintette a gyermekvédelmi rendszer és a helyettesítő védelem feltételeit és kereteit. A gyermekvédelmi intézményekben foglalkoztatott személyek alkalmassági vizsgálatára nagy hangsúly fektetett a 2024-es törvénymódosítás, melyben a gyermekvédelmi munkáltatói jogkör gyakorlója kezdeményezheti a foglalkoztatott személy vagy pályázó kifogástalan életvitelének ellenőrzését. Ez az ellenőrzés a javítóintézetben, a gyermekotthon működtető intézményben, a gyermekotthonban és a nevelőszülői hálózatban vezetőként és szakmai munkakörben foglalkoztatott alkalmazottakra vonatkozik. A kifogástalan életvitellel ellenőrzés magába foglalja a bünyügyi nyilvántartás lekérdezését, az előző munkáltatóktól, hozzátartozóktól és szükség esetén a gyermekjogi képviselőktől, nevelőtestülettől, gyámoktól kérhető véleményeket, amelyek tartalmazzák, hogy volt-e fegyelmi eljárás az alkalmazottal szemben; hogyan bánt, milyen a viselkedése a gyermekekkel kapcsolatban.⁷ A rendelkezés miatt megközelítőleg a gyermekvédelmi dolgozó 6%-a hagyta el önként a hivatását.⁸

A Gyvt. jelentős módosítása, hogy a sajátos nevelési igényű, illetve korai fejlesztésre szoruló gyermekeknek kötelező az integrált vagy speciális bölcsődei ellátás biztosítása. Korábban nem volt kötelező biztosítani az integrált vagy speciális ellátást, az speciális ellátás igénylése csupán lehetőség volt a többi ellátás mellett.⁹

⁷ A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 10/C. § - 10/I.

⁸ Gyermekjogi Civil Koalíció: Nyilatkozat a gyermekvédelmi rendszer átvilágításának hatásairól és következményeiről.

⁹ A gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásáról szóló 1997. évi XXXI. törvény 42.§ (3a)

Másik kiemelt változás a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény módosítása, amely új tényállásként vezeti be a gyermek befogadásának jelzésére vonatkozó szabályok megszegését. A gyermek befogadásának jelzését a Gyvt. tartalmazza. A törvény indokolása tartalmazza, hogy a gyermekotthonból megszökött gyermekeket általában befogadják idegenek, akik gondoskodnak róluk, de ezért a gondoskodásért gyakorta elvárnak ellenszolgáltatásokat, ami a gyermekek szexuális kizsákmányolásához vezet. Új tényállás rögzíti, hogy az is szankcionálható, aki hatósági határozat rendelkezése vagy gyermekvédelmi gyám engedélye nélkül fogad be gyermeket és 24 órán belül nem jelenti az illetékes hatóságnál. A módosítás a gyermekek biztonságát garantálja, mert az engedély nélküli elhelyezés ellen lép fel, így elősegíti a bántalmazások, illetve visszaélések kockázatának csökkentését.

A Gyvt. újabb módosítása a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséhez kapcsolódik.¹⁰ Eszerint a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése alatt szünetel a szülő gondozási, nevelési joga, és törvényben meghatározott ügyekben a törvényes képviselőt ellátásának joga, ha a gyámhatóság megállapította, hogy a szülőtől az ideiglenes hatályú elhelyezés oka alapján nem várható együttműködés a törvényes képviselői feladatok ellátásában. A szabályozásra azért volt szükség, mert korábban törvényes képviselőt nem szüntették meg automatikusan és előfordult, hogy a szülő nem működött együtt a gyámhatósággal, ezért nem sikerült a gyermek jogait hatékonyan érvényesíteni.

A következő jogszabályváltozás az örökbefogadáshoz kapcsolódik. A módosítás alapján a gyámhatóság hivatalból indít eljárást a szülői felügyeleti jog megszüntetése és a gyermek örökbefogadhatóvá nyilvánításakor, valamint gyámot rendel, ha a gyermeket születését követően 6 hétig egészségügyi intézményben hagyják és sem a szülő, sem más a hozzátartozó nem jelentkezik érte.¹¹ Korábban nem volt automatikus eljárás meghatározva az inkubátorban hagyott gyermekekre vonatkozóan. A szülőtől lemondó nyilatkozatra volt szükség vagy hozzájárulása kellett az örökbefogadáshoz. A módosítás elősegíti, hogy az újszülött minél hamarabb örökbefogadó családhoz kerüljön.

A gyermekek védelme érdekében 2024-ben módosították a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendeletet. A korábban hatályos változattal ellentétben a rendelet meghatározza a kiemelt veszélyeztető körülményeket, tehát tisztázza azokat az okokat, amikor azonnal és automatikus gyermekvédelmi eljárást kell indítani. Az okok a következők: gyermek szexuális kizsákmányolására, gyermek fizikai bántalmazására, gyermek súlyos elhanyagolására utaló körülmény, illetve gyermek által megkísérelt öngyilkosság.¹² A szabályozás a legsúlyosabb esetekben hatékony, gyors és egységes fellépés lehetőségét teremti meg.

¹⁰ Gyvt. 46. § (4)

¹¹ A Kormány 192/2024. (VII. 8.) Korm. rendelete a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet módosításáról.

¹² 11/A. §

VII. G. Fogyatékossgal élő gyerekek

Az Egyezmény 23. cikke rendelkezik a fogyatékossgal élő gyermekek védelméről és kimondja, hogy a fogyatékossgal élő gyermekeknek különleges védelem és segítség jár. A fogyatékossgal élő gyerekeknel figyelembe kell venni a egyéni szükségleteiket, és lehetőség szerint ingyen kell biztosítani számukra a támogatást. Fontos célként fogalmazza meg az Egyezmény, hogy ezek a gyermekek is egyenjogúan férjenek hozzá az oktatáshoz, az egészségügyi ellátáshoz, fejlesztő neveléshez, a munkára való felkészítéshez és a szabadidős programokhoz. Mindezzel együtt az a lényegi irányadó, a fogyatékossgal élő gyermekek személyisége a lehető legjobban fejlődhesen, akár kulturális, akár szellemi téren.

A magyar jogszabályi környezet számos törvényben rendelkezik a fogyatékossgal élő gyermekek kiemelt védelméről az oktatási, egészségügyi, munkára való felkészítési és szabadidős területeken.

Először is, az Alaptörvény XV. (5) cikkében garantálja a családok, gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékossgal élők külön intézkedésekkel történő védelmét.¹³ Ide kapcsolódik még XV. (2) cikkében biztosított diszkrimináció elleni védelem, mely a fogyatékossga való tekintet nélkül biztosítja mindenkinek az alapvető jogokat. Az egyenlő bánásmód biztosításával kapcsolatban az Alapvető Jogok Biztosa a saját gyakorlatában kiemelt célként foglalkozik a veszélyeztetett társadalmi csoportokhoz tartozó személyek jogainak fokozott védelmével. Ez a védelem természetesen vonatkozik a fogyatékossgal élő emberekre is, akiknek jogait különösen védeni kell, hogy ne érje őket hátrányos megkülönböztetés.

Mérvadó jogszabály mely érinti a fogyatékossgal élő gyermeket is a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény, amely a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szól. Ez a törvény kimondja, hogy a fogyatékossgal élő gyermek jogosult arra, hogy életkorának megfelelően részt vehessen a korai fejlesztésben, gondozásban, óvodai nevelésben, valamint az iskolai oktatásban és nevelésben is. A törvény előírja, hogy a lehetőség szerint a fogyatékossgal élő gyermekeket integráltan, tehát más gyermekkel együtt foglalkoztassák és tanítsák. A szülőknek joguk van eldönteni, milyen óvodába vagy iskolába járjon a gyermekük, és figyelembe véve a szakértői bizottság véleményét is, amely a gyermek egyéni szükségleteiről tájékoztat. A cél az, hogy a fogyatékossgal élő gyerekek is minél teljesebb életet élhessenek, és megkapják azt a támogatást, amire szükségük van a fejlődésükhöz.

A fogyatékkal élő gyermekek oktatásban való részvétel és egyéb kérdéskörét a nemzeti köznevelésről szóló törvény taglalja.

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény, rögzíti a *„fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van a fejlődését és személyisége kibontakozását segítő különleges ellátáshoz.”*¹⁴ A törvény kitér a fogyatékossgal élő gyermekek alternatív gondozására is.

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény főbb rendelkezései meghatározzák, hogy a fogyatékossgal élő gyermekek családjainak milyen szociális segítség nyújtható, mint például a gyermekek otthongondozási díj és az ápolási díj,

¹³ Fontos alaptörvény-módosítást fogadtak el 2025. április 14-én, amely fogalmi változást vezetett be a fogyatékossgal élőkkel kapcsolatban. Az Alaptörvény XV. cikkének (5) bekezdése eredetileg a *fogyatékkal* élők fogalmát használta, amelyet *fogyatékossgal* élőkre módosított.

¹⁴ §6 (3)

valamint egyéb szociális, rehabilitációs intézményi ellátás és szolgáltatás, hogy az ilyen családok mindennapjait segítsék.

Jelentős jogszabálmódosítás érintette az utóbbi törvényt, amiért az Alkotmánybíróság egy döntésében kimondta, hogy a gyermekek otthongondozási díjára vonatkozó egyik szabály ellentétes az Alaptörvénnyel, ezért azt a rendelkezést megsemmisítették. Az Alkotmánybíróság 22/2024. (XII. 23.) AB határozatában megállapította, hogy a törvény §39 (1) a) pontjában megfogalmazott *„a szülőnek az ellátásra való jogosultságát a gyermekekre tekintettel korábban már megállapították, de” fordulat alaptörvényellenes.*

A Miskolci Törvényszék egy konkrét eset kapcsán indítványozta az alaptörvényellenesség megállapítását, egy otthongondozási kérelem elutasítása során. Ebben az esetben egy súlyosan fogyatékossgal élő gyermek nagynénje kérte az otthongondozási díjat, mert ő gondoskodott a gyermekről. A hatóság elutasította a kérelmet arra hivatkozva, hogy a gyermek szülei korábban, még életükben soha nem igényelték ezt az ellátást, és a törvény szerint csak akkor lenne jogosult a nagynéni, ha ez megtörtént volna. A kérelmező sérelmezte, hogy ez ellentétes az Alaptörvény törvény előtti egyenlőséget garantáló cikkével.

Az Alkotmánybíróság már korábban is megállapította, hogy a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló jogszabály szófordulata, megfogalmazása alkotmányellenes, ellen ellenére újra beemelték a jogszabályba. Az Alkotmánybíróság indoklásában kifogásolta az egyoldalú különbségtételt, hiszen az ilyen hozzátartozók ugyanabban a nehéz helyzetben vannak, mint más gondozók, mégis hátrányos helyzetbe kerültek a törvény miatt. Az érintett gondozó nem felelős azért, ha a szülők még életükben nem igényelték a gyermekek otthongondozási díját, azonban ennek hiányában a gondozó nem kaphatja meg ezt a díjat, így ez jogsértő megkülönböztetést jelent. Az Alkotmánybírósági határozat értelmében a jövőben olyan hozzátartozók is jogosultak lehetnek az otthongondozási díjra, akik nem a gyermek szülei, de ténylegesen ők gondoskodnak a súlyosan fogyatékossgal élő gyermekekről.

Továbbá, a Gyvt. tartalmazott egy kivételt arra az esetre, ha egy 12 év alatti gyermek tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos volt. Ilyenkor nem kellett őt nevelőszülőhöz helyezni, hanem intézménybe is kerülhetett, ha a hatóság úgy látta, hogy az állapota miatt ez a megoldás jobb vagy másként nem megoldható a gyermek gondozása. Így a főszabály mely előnyben részesíti a gyermek családi környezetben való elhelyezését az intézményi elhelyezéssel szemben, megfordult, ha fogyatékkal élő gyermekekről volt szó. Ez a kivétel 2024. június 11-én hatályát veszítette a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény alapján. Így mostantól a súlyosan fogyatékossgal élő vagy tartósan beteg gyermekeket is lehetőség szerint nevelőszülőnél kell elhelyezni, ugyanúgy, mint minden más gyermeket, biztosítva a fogyatékossgal élő gyermekek jogát a családias környezetben való felneveléshez. A bevezetett jogszabályváltozások egy lépést tettek előre a fogyatékossgal élő gyermekek esélyegyenlőségének megteremtése érdekében.

VIII. H. Egészség és jólét

Az egészség és jólét tekintetében az Egyezmény 24. cikke kimondja, hogy minden gyermeknek joga van a lehető legjobb egészségi állapothoz, valamint ahhoz, hogy megkapja a szükséges orvosi ellátást és fejlesztő nevelést.

Magyarország számos törvényben és kormányrendeletben rendelkezik a gyermekek egészségét és egészségügyi ellátását garantáló jogairól. Tágabb értelemben azonban ide sorolhatók más jogszabályok is, például a védőnői szolgálatra, a csecsemők ellátására, valamint az iskolaorvosi rendszerre vonatkozó előírások, amelyek gyakran a nemzeti köznevelésről szóló törvény, a társadalombiztosítás keretei vagy a mentális egészségvédelem témakörében jelennek meg.

A második szegmens e tekintetben a fiatalkorúak egészségének védelmét és annak megőrzését célozza. Ide tartoznak olyan szabályozások, amelyek a gyermekekre és fiatalokra káros tevékenységeket korlátozzák, például a reklámtevékenységeket, az Agrárminisztérium rendeleteiben szereplő élelmiszeripari szabályokat, a kereskedelmi tevékenységek korlátozásait vagy egyes termékek, a magas cukor- vagy koffeintartalmú italok, fiatalok számára való hozzáférését tiltó vagy korlátozó rendelkezések. Ide sorolhatók továbbá a dohányzás, az alkoholfogyasztás és a kábítószer-használat megelőzését szolgáló jogszabályok is.

A harmadik elem pedig a gyermekek életszínvonalát érinti, amely interdiszciplináris és összetett terület. Az ide tartozó jogi szabályozás nemcsak a gyermek közvetlen szükségleteire, hanem a családja jólétére is kiterjed. Ebbe beletartozik a Gyvt., valamint olyan rendelkezések, amelyek a gyermek családjának életszínvonalát hivatottak javítani, mint akár állami támogatások, a babaváró hitel, a fiatalok lakáshoz jutását segítő intézkedések és az otthonteremtési programok.

Törvényi szinten kisebb változások történtek melyek a gyermekek egészségügyi adatainak védelmét és a gyermekek táboroztatására vonatkozó egészségügyi feltételeket.

Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. törvény változása a gyermek egészségügyi adatvédelmi garanciáit erősítette orvosi igazolások esetén, amikor a tanuló betegség miatti hiányzik az oktatási intézményből. Az Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) rendszer biztosítja, hogy ezek az egészségügyi és egyéb személyes adatok csak az orvos, az egészségügyi szolgáltató és az érintett oktatási intézmény számára legyenek elérhetők. Az igazolást a szülő és a tanuló is elérheti az oktatási tanulmányi elektronikus felületen. A változtatás az adatvédelem másik fontos aspektusát is érinti. A jogszabály az adatok tárolásának időtartamát is megszabja, így az adattárolás az iskolában a tanév végéig történhet, míg a központi tanulmányi rendszer üzemeltetője csak az igazolás továbbításáig kezelheti az azonosításra szolgáló adatokat. Ezzel a módosítással az elektronikus orvosi igazolásokat ezentúl hiteles igazolásnak minősíti és adatvédelmi garanciákat is köt hozzájuk.¹⁵

A gyermekek egészségügyi és biztonsági feltételeinek megszabásáról a 1991. évi XI. törvény az egészségügyi hatósági és igazgatási tevékenységről szóló törvény módosítása vezetett be szabályokat. Ami a gyermek egészségének védelme szempontjából fontos, hogy a többnapos táboroztatás alatt csak olyan programra kerülhessen sor, melyben megfelelőek az egészségügyi körülmények, és hogy ezekről a körülményekről a szülőknek megfelelő tájékoztatást kell nyújtani. A módosítás rendelkezik a táboroztatásban közreműködő személyek személyi feltételeiről is, mely szerint táboroztatás szervezésében nem vehet részt olyan személy, aki súlyos – főként gyermekek elleni – erőszakos vagy szexuális bűncselekmények, illetve kábítószerrel kapcsolatos

¹⁵ 27/A. § (1)-(6)

bűncselekmények miatt elítélték, jelenleg büntetőeljárás alatt áll, foglalkozástól eltiltották, vagy kényszergyógykezelés alatt áll. Minden táboroztatónak erkölcsi bizonyítványt kell felmutatnia, hogy nem áll fenn vele szemben a felsoroltak közül egy kizáró ok sem.

a. Egészségügyi ellátások

Az egészségügyi ellátások tekintetében a magyar jogszabályi keretek a 2024-es évben érdemben rendeletek szintjén hoztak változásokat a gyermekek részére.

Belügyminisztériumi rendelet fejlesztette a gyermekszürgősségi és gyermektraumatológiai ellátást.¹⁶ A változás kiterjed ezen két szakképesítés képzési követelményeire és finanszírozási kereteire is. Továbbá a 20/2024. (IV. 17.) BM rendelet növelte a gyermekellátás finanszírozását azáltal, hogy fix összegű támogatást vezetett be a gyermek sürgősségi és traumatológiai ellátásokra.

b. A fiatalkorúak egészsége

A fiatalkorúak egészségének megőrzését célzó egyik legjelentősebb törvénymódosítás a gazdasági reklámtevékenység alapvető feltételeiről és egyes korlátairól szóló 2008. évi XLVIII. törvényben található, amely szigorúbb szabályokat vezetett be az alkoholtartalmú italok reklámozására vonatkozóan. A módosítás szerint tilossá vált alkoholtartalmú italok reklámját olyan felületeken közzétenni, ahol az gyermekekkel vagy fiatalkorúakkal könnyen kapcsolatba kerülhet. Ilyen reklám nem jelenhet meg sajtótermék első borítólapjának külső oldalán, valamint internetes honlapok nyitóoldalán, tilos ilyen italokat népszerűsíteni színházban vagy moziban 20 óra előtt, amikor várhatóan kiskorúak jelenhetnek meg. Ugyanígy a szabályozás kiterjed a gyermekeknek szóló műsorokban feltüntetett reklámokra. Ugyancsak tiltott az alkoholreklám játék céljára szánt termékeken és azok csomagolásán, hogy ne kapcsolódjon össze a gyermekek számára vonzó tárgyakkal. Emellett szigorúan tilos reklámot elhelyezni oktatási és egészségügyi intézmények területén belül, valamint azok 200 méteres körzetében, szabadtéri reklámhordozón, kirakatban vagy bármely olyan helyen, amely közterületről jól látható. A módosított jogszabály célja, hogy korlátozza azokat a vizuális és médiatartalmakat, amelyek a fiatalkorúak számára könnyen hozzáférhetők, és alkalmasak lehetnek alkoholfogyasztásra való ösztönzésükre.¹⁷ A törvénymódosítás egyértelművé teszi, hogy a reklámtiltalmak és korlátozások általános szabályai értelmében tilos minden olyan gyermekeknek vagy fiatalkorúaknak szóló reklám, amely egy terméket vagy annak használatát olyan módon jelenít meg, ami az életet, az egészséget vagy a testi épséget sértheti vagy veszélyeztetheti.¹⁸

A gyermekek egészségének megőrzése érdekében 2025 június 11-étől hatályba lépett a fogyasztóvédelmi törvény módosítása, melyben tilos 18. életévét be nem töltött személyeknek energiatalt eladni. A kormányrendelet kiter arra, milyen összetevőket tartalmazó energiatalokra vonatkozik az értékesítés tiltása. A fiatalok körében egyre népszerűbbé váló energiatalok fogyasztásának egészségügyi kockázatát hivatottak ezek a módosítások megakadályozni.

¹⁶ A módosított jogszabályok: 60/2003. (X. 20.) ESZCSM rendelet az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről; 9/1993. (IV. 2.) NM rendelet az egészségügyi szakellátás társadalombiztosítási finanszírozásának egyes kérdéseiről; 22/2012. (IX. 14.) EMMI rendelet az egészségügyi felsőfokú szakirányú szakképesítés megszerzéséről

¹⁷ 18. § (2)

¹⁸ 8. § (5)

Módosításra került a 39/2013. (II. 14.) Korm. Rendelet a dohánytermékek előállításáról, forgalomba hozataláról és ellenőrzéséről, a kombinált figyelmeztetésekről, valamint az egészségvédelmi bírság alkalmazásának részletes szabályairól, melyben részletesebbé tették a nikotin tartalmú, dohányzást imitáló termékek biztonsági eljárását és ezen termékekről szóló adatszolgáltatást a fogyasztók részére.¹⁹ A fiatalokra különös tekintettel, az egyhasználatos elektronikus cigaretták veszélyt jelentenek, melyek különösen vonzóak a fiatalok számára.²⁰ Ezért Magyarország proaktív módon fellépett az ilyen dohánytermékek értékesítésének jogi korlátokat szabni 2022-től kezdve.²¹

Az ilyen dohánytermékek és koffein- és alkoholtartalmú italok szabályozása és visszaszorítása önmagában értékelendő, azonban a jogszabályi módosítások ellenére érdemi előrelépés továbbra sincs jelen. A 2024-es kormányrendelet módosítása kevésbé jelentős a fiatalok egészségének megőrzésére vonatkozóan.

c. Életszínvonal

A gyermekek életszínvonalának javítását célzó törvénymódosítások érintik gyermekvédelmi törvényt. Ezek a módosítások részben azt a célt szolgálják, hogy a hátrányos helyzetű és speciális szükségletű gyermekek több támogatáshoz, fejlesztési lehetőséghez és biztonságosabb környezethez jussanak, ami hosszú távon javítja életminőségüket és társadalmi esélyeiket. Ebben a tekintetben a bevezetett módosítás egyebek mellett rendelkezik a pedagógusok szabadságáról is a pedagógus-munkakörben foglalkoztatott személyt évi 21 munkanap alapszabadság illeti meg, amely a gyermekek nevelésében és oktatásában dolgozó szakemberek munkakörülményeinek javítását is szolgálja. Változás érintette a sajátos nevelési igényű és a korai fejlesztésre jogosult gyermekek bölcsődei ellátását, amely a továbbiakban a teljes vagy részleges integráció érdekében a Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjában foglaltak szerint valósulhat meg.

Kisebbségi módosítások, melyek kormányrendeleteket érintettek, kiterjednek a nevelőszülői jogviszony és a helyettes szülői ellátás feltételeire²²; a hogy a katonai szolgálatot vállaló szülők

¹⁹ A kormányrendelet 18/C. § (1) pontja szerint a dohánytermékek nem tartalmazhatják a következőket: tartalmazhat hozzáadott vitaminokat vagy egyéb olyan adalékanyagokat, amelyek azt a benyomást keltik, hogy a terméknek kedvező élettani hatása van, vagy az egészséget kevésbé veszélyezteti; nem tartalmazhat hozzáadott koffeint, hozzáadott taurint vagy egyéb olyan adalékanyagokat és élénkítő hatású vegyületeket, amelyekhez az energikusság és a vitalitás képzete társul; az inhalációt megkönnyítő adalékanyagokat és CMR tulajdonságokkal rendelkező adalékanyagokat.

²⁰ Lásd: <https://fokuszpont.dohanyzasvisszaszoritasa.hu/hu/node/85>

²¹ Az elektronikus cigaretták és a dohányzást imitáló elektronikus eszközök forgalmazása önmagában nem illegális, amennyiben nem tartalmaznak ízesítést, és az értékesítő a dohánytermék-kiskereskedelmi jogosultsággal rendelkezik, valamint a Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága (SZTFH) által kiadott engedéllyel működik. Ezen termékek tehát kizárólag nemzeti dohányboltokban árusíthatók. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) fokozottan fellép a külföldről beszerezhető, illegális termékek ellen, az illegális dohánykereskedelem visszaszorítása érdekében. Lásd: <https://sztfh.hu/tevekenysegek/dohanyugyi-felugyelet/tiltott-izesített-elektronikus-cigarettak/>; https://nav.gov.hu/sajtoszoba/hirek/Figyelem_Tiltott_termek_az_iskolaban_mit_kell_tudni_az_ELFBAR-rol_es_tarsairol_

²² 513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet

gyermekeinek támogatására²³; a család és otthonteremtésre és a lakhatási biztonság javítására vonatkozó támogatási feltételeket²⁴.

A törvénymódosítások mellett, meg kell említeni, hogy Magyarországon a KSH adatai szerint az infláció még erős és érinti a családok és így a gyermekek mindennapi életét. 2024 decemberében a fogyasztói árak átlagosan 4,6%-kal voltak magasabbak, mint egy évvel korábban, és 0,5%-kal emelkedtek az előző hónaphoz képest. Az egész évet tekintve az infláció mértéke 3,7% volt. Ha az élelmiszerárakra fókuszálunk megállapítható, hogy a 12 hónap alatt 5,4 százalékkal nőtt. Az alapélelmiszerek tekintetében a liszt ára 36,2; a tojásé 21,9; a tejé 19,5; a vaj, vajkrémé 16,4; az étolajé 13,7 a gyümölcs- és zöldségé 17,3 százalékkal nőtt.

²³ 21/2024. és 23/2024. HM rendelete

²⁴ A 403/2024. (XII. 18.) Korm. rendelet bevezette a munkáltató által adható lakhatási támogatás lehetőségét, amely közvetve a munkavállalók gyermekeinek lakhatási biztonságát is javítja, különösen pályakezdő vagy alacsonyabb jövedelmű szülők esetében.

IX. J. Oktatás, szabadidő, kultúra pihenés

a. Oktatáshoz való jog

A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény alapján 28. cikke szerint „Az Egyezményben részes államok elismerik a gyermeknek az oktatáshoz való jogát, továbbá ... a részes államok megtesznek minden alkalmas intézkedést annak érdekében, hogy az iskolai fegyelmet a gyermeknek, mint emberi lénynak a méltóságával összeegyeztethetően és az Egyezménynek megfelelően alkalmazzák.”

2024-ben az oktatáshoz való jogot érintő legfontosabb jogszabályváltozás az iskolai mobiltelefonok tiltásáról szóló 245/2024. (VIII. 8.) Korm. rendelet a nevelési-oktatási intézményekben a tiltott és a használatában korlátozott tárgyak köréről, valamint a tárgyakra vonatkozó eljárásrendet részletes szabályairól. A rendelet szerint használatban korlátozott tárgy például a mobiltelefon, laptop és tablet. Ezeket az tárgyakat le kell adni a tanítás végén és a tanóra előtt vissza kell adni. A tárgyak használhatók az órán, ha azt az oktatás jellege megköveteli, de az iskolák házirendje szabályozza az eszközök leadását, visszaadását, illetve azt, hogy mikor használható tanóra alatt. Tiltott tárgyak közül a közbiztonságra különösen veszélyes eszköz, a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy részére nem értékesíthető termék kiskorú tanuló esetén szülőnek, kétséget kizáróan megállapítható, hogy a tiltott tárgy tulajdonosa harmadik személy, a harmadik személynek, 18 éves tanulónak magának. Ha felmerül, hogy a diáknál tiltott vagy használatban korlátozott tárgy van, akkor pedagógus először felszólíthatja a tárgy átadására, ha nem tesz neki eleget a diák, akkor kérheti a diáktól, hogy igazolja nincs a birtokában a tárgy. Ha arra utaló információ van, hogy a Szabálysértési törvénybe, illetve a Büntetőtörvénykönyvbe ütköző tiltott tárgyat birtokol a diák a pedagógus először felszólítja a tanulót, hogy igazolja nincs a birtokában a tárgy és értesíti az intézmény fenntartóját, a rendőrséget, valamint a szülőt. A szabályozást a szakképző intézményekre is kiterjesztette a kormány, nem csupán a köznevelési intézményekre vonatkozik a korlátozás. A rendelettel kapcsolatban 2024 szeptemberében egy diák alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságra, amelyben kifogásolta, hogy sérti a szabályozás diákok személyi biztonságához, magáélethez, valamint művelődéshez való jogát, továbbá hátrányos megkülönböztetést alkalmaz, mert a pedagógusokra nem vonatkozik a tiltás, illetve a tulajdonjoghoz való jogát sértik a tanulónak. A bíróság az előbbi négy alapjoggal a kapcsolatban az alkotmányos érvelést nem tartotta megalapozottnak, míg a tulajdonjogvonatkozásában szükségesnek és arányosnak tartotta a korlátozást.

Az iskolai mobilhasználat tiltása elősegíti, hogy a diákok koncentráljanak az órán. Javítja a fiatalok mentális egészségét, illetve visszaszorítja az internetes bántalmazással kapcsolatos eseteket.²⁵

Fontos változás a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény módosítása, amely a pedagógus, valamint a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazott az óvodai nevelőmunka, az iskolai és kollégiumi nevelő és oktató munka, valamint a pedagógiai szakszolgálat ellátása során a gyermekekkel, tanulókkal összefüggő tevékenységével kapcsolatban a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény szempontjából közfeladatot ellátó személy.²⁶

2024-ben a pedagógusokat érintő jogszabálymódosítás, hogy rendeletben korlátozták a pedagógusok mobilhasználatát, illetve új teljesítményértékelési rendszert vezet be, amely az alapja

²⁵ KINCS: Hazai és nemzetközi kutatások, tanulmányok és tapasztalatok a gyermekek iskolai mobiltelefon használatának káros hatásairól, 2024.

²⁶ §62 (1)

lesz a béremelésnek és az előmenetelnek. A korlátozás védi a gyermekek személyiségi jogát és elősegíti a diákok művelődéshez való jogának érvényesülését.

b. Művelődéshez való jog

A Gyermek Jogairól szóló Egyezmény 31. cikke is rögzít a művelődéshez való jogot, eszerint *„Az Egyezményben részes államok tiszteletben tartják és elősegítik a gyermek teljes mértékű részvételi jogát a kulturális és művészeti életben, és előmozdítják, az egyenlőség feltételeinek biztosítása mellett, a gyermek számára alkalmas szabadidő-intézmények, szórakoztató, művészeti és kulturális tevékenységek megszervezését.”*

2024-ben olyan módosítások születtek, amelyek a kulturális intézmények által szervezett programokhoz a való hozzáférés lehetőségét kibővíti, illetve lehetővé teszi a gyermekvédelmi intézményekben élőknek, hogy ingyenesen részt vehessenek színházi, zenei és táncművészeti eseményeken.

X. K. Speciális intézkedések és periférián lévő gyermekek védelme

A periférián élő gyermekek azok a kisorúak, akiknek a csoportja valamely társadalmi-gazdasági-szociális-egészségügyi ok miatt nehezen körülírható, így sokszor a jogalkotó látóköréből is kiesnek ezek a fiatalok. Például fogyatékossgal, mentális problémával küzdő gyermekek, kiskorú hajléktalanok, bevándorló gyermekek, gyermekvédelmi szakellátásban élők, 18 év alatti szülők, továbbá azok a gyermekek, akiknek a szülei büntetés-végrehajtási intézetben töltik le büntetésüket.

Az egyik legfontosabb változás, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben élő fogvatartottak fogadhatnak látogatókat félévente egyszer 1-2 órában kötetlen beszélgetésre, amely a kiskorú gyermekeket is érinti.²⁷ A korábbi szabályozás kizárólag csoportos látogatási időben engedte meg a szülővel való találkozást, amely szigorúan ellenőrzött keretek között zajlott. A jogszabályváltozás valamennyi hozzátartozót érint, mégis kiemelt gyermekjogi jelentősége, mert elősegíti a szülő-gyermek kapcsolat fenntartását, illetve elmélyítését.

A gyermekvédelmi szakellátásban élő kiskorú állampolgárokat érinti az a változtatás, amely a gyermekvédelmi intézmények vezetőinek kötelező pszichológia alkalmassági vizsgálatát írja elő. Korábban semmilyen jogszabály nem írta elő, hogy az állami vagy egyházi fenntartású intézmények vezetőinek pszichológiai alkalmassági vizsgálaton szükséges átesniük.²⁸ A szabályozás célja, hogy minden tekintetben alkalmas személyek kerüljenek az intézmények élére és kiszűrjék azokat a személyeket, akik magatartása, személyisége veszélyt jelenthet a gyermek egészséges lelki, testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésére.

A bevándorló, illetve külföldi állampolgárságú gyermekeket érinti a magyar mint idegennyelvből az érettségi vizsga letételére vonatkozó legfontosabb változások. Eszerint magyar nyelvből mint idegennyelvből érettségit tehet, aki nem magyar állampolgár és a középiskola négy évéből hármat nem magyar köznevelési és szakképzési rendszerben végzett vagy kettős állampolgár és középiskolai tanulmányait külföldön végezte. A jogosultak a magyar nyelv és irodalom tárgy helyett magyarból mint idegennyelvből érettségizhetnek. A szabályozás megkönnyíti a kettős állampolgároknak a továbbtanulási lehetőségét és segíti a külföldi diákok Magyarországon történő érvényesülését.²⁹ A szabályozás nem vezet be újabb jogosulti kört, ugyanakkor tisztázza, hogy a kettős állampolgároknak is van lehetősége meghatározott feltételek teljesülése mellett magyarból mint idegennyelvből érettségit tenni.

²⁷ Bv.tv-t módosította az online csalások elleni további hatékony fellépés érdekében szükséges és egyéb törvények módosításáról szóló 2024. évi LXIV. törvény 36. §-a.

²⁸ 40/2024. (II. 29.) Korm. rendelet vezette be, majd 191/2024. (VII. 8.) Korm. rendelettel terjesztették ki az egyházi fenntartású intézményekre is a pszichológiai alkalmassági vizsgálatot.

²⁹ Az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról szóló 100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet a 201/2024. (VII. 29.) Korm. rendelettel történő módosítása.

XI. L. Fókuszban a mentális egészség 2024-ben

A Gyermekjogokért Egyesület kiemelt szakmai programjai közé tartozik, a Közép-európai Akadémiával partnerségben, évente megrendezésre kerülő Gyermekjogi Napok és a hozzá kapcsolódó GyerekJogFeszt. A 2024-es eseménysorozat központi témája a gyermekek mentális egészsége volt, valamint a programok fókuszában állt az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény elfogadásának 35. évfordulója és az első nemzetközi gyermekjogi dokumentum, a Genfi Nyilatkozat 100. évfordulója.

A Gyermekjogi Napok nemzetközi konferenciáját idén immár harmadik alkalommal rendezték meg.

A konferencián kiemelt partnerországgént Szlovákia kapott figyelmet, különösen a gyermekek mentális egészségének támogatása terén. Bemutatásra kerültek a szlovák gyermekjogi ombudsman által koordinált jó gyakorlatok, valamint szó esett a digitális technológiák mentális egészségre gyakorolt hatásáról is. A programot hagyományosan kísérte a gyermekek által készített művészeti kiállítás, amelyben több magyarországi, szlovákiai, lengyel és horvát oktatási intézmény, köztük óvodák, általános és középiskolák, vett részt. A gyerekek rajzban, írásban fejezték ki érzéseiket és gondolataikat a mentális egészség fontosságáról, arról, hogy mi segít nekik megnyugodni, kikapcsolódni.

A program részeként gyermekjogi kerekasztal-beszélgetést is szerveztek, amelyben maguk a gyermekek is megszólaltak, véleményüket, meglátásaikat közvetíthették a nagyközönségnek, ezzel is erősítve a „gyermekjogi szemüveg” felvételének fontosságát a szakmai gondolkodásban. A konferencia fővédnöke Sulyok Tamás, Magyarország köztársasági elnöke volt.³⁰

A nemzetközi konferenciát megelőzte a GyerekJogFeszt, amely egy játékosabb, közösségi szemléletformáló rendezvény volt gyermekek, pedagógusok és szülők számára. A program célja, hogy közérthető módon mutassa be a gyermekjogokat, különös tekintettel a digitális világ kihívásaira.

Az eseményt 2024. október 4-én rendezték meg a váczi Vanyek Béla Sportcentrumban, a Váci Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága (EKIF) és a Gyermekjogokért Egyesület közös szervezésében. A konferencián neves szakértők tartottak előadásokat a gyermekek és az okoseszközök kapcsolatáról, valamint arról, hogyan segíthetnek a felnőttek a digitális világ tudatos használatában. A nap egy kerekasztal-beszélgetéssel és egy 10+1 pontból álló gyermekjogi kiáltvány megfogalmazásával zárult, amely az okoseszköz-használat gyermekközpontú megközelítését összegzi.³¹

Mind a Gyermekjogi Napok, mind a GyerekJogFeszt közös célja, hogy a gyermekek véleményét ne csak figyelembe vegyük, hanem aktívan be is vonjuk őket a róluk szóló döntésekbe. Az események hozzájárulnak ahhoz, hogy a felnőttek és a szakemberek figyelemmel kísérik a gyermekek valós szükségleteit, valamint elősegítik, hogy a gyermekjogokat ne elvont jogi fogalomként, hanem mindennapi érvényesíthető értékeként kezeljük.

³⁰ <https://centraleuropeanacademy.hu/en/rendezveny/gyermekjogi-napok-3/>

³¹ <https://vaciegyhazmegye.hu/hirek/6522/A-GYEREKEK-TUDATOS-OKOSESZKOZ-HASZNALATA-MITOSZ-GYEREKJOGFESZT-ES-KONFERENCIA-VACON.html>

Gyermejjogi jelentés Pilot – 2024 – 2. Rész

A gyermekbántalmazás napjainkban globális pandémiává vált, amely minden kontinensen, társadalmi és gazdasági helyzettől függetlenül érinti a gyermekeket.

A legfrissebb nemzetközi adatok szerint világszerte több mint 1 milliárd gyermek³² – vagyis minden második 2–17 év közötti fiatal – tapasztal meg valamilyen formában erőszakot gyermekkorában. A probléma súlyosságát mutatja, hogy a 2–4 éves kisgyermekek közel háromnegyede rendszeres elszennvedője fizikai fenytésnek vagy pszichológiai agresszióknak a saját otthonán belül is. Mindeközben a szexuális erőszak is döbbenetesen gyakori: világszerte minden ötödik lány és minden tizenharmadik fiú számol be arról, hogy gyermekkorában szexuális bántalmazás érte. A COVID–19 világjárvány a helyzetet csak súlyosbította:³³ egy 2024-es kutatás szerint a pandémia idején a gyermekek és serdülők 24%-a – vagyis minden negyedik fiatal – tapasztalt valamilyen erőszakot, különösen az alacsonyabb jövedelmű országokban.

A gyermekbántalmazás gyakran rejtve marad, mivel az esetek többsége a családon belül és zárt ajtók mögött történik, így a sértettek kevesebb mint fele számol csak be róla bárkinek, ezért általában nem kapnak segítséget. Pedig az erőszak nemcsak azonnali testi és lelki sérüléseket okoz, hanem hosszútávú következményekkel is jár: növeli a mentális zavarok, a szorongás, a depresszió, a kockázatos magatartásformák és a társadalmi kirekesztettség kockázatát.

Mindezek miatt elengedhetetlen, hogy a gyermekvédelmi irányelveket folyamatosan felülvizsgáljuk, aktualizáljuk és erősítsük az emberi méltóság kultúráját. A gyermekek biztonsága, jogainak védelme és jólétének biztosítása csak átfogó, naprakész és hatékony gyermekvédelmi szabályozással és intézményi gyakorlattal érhető el. A jelentés célja, hogy hozzájáruljunk ehhez a folyamathoz, és elősegítsük a gyermekbántalmazás elleni küzdelmet mind hazai, mind nemzetközi szinten.

A pilot jelentés második részében a következőkben az egyházi intézmények gyermekbántalmazási pandémiára adott válaszát vesszük górcső alá. A Vatikántól, a katolikus egyház szívéből indulva Magyarországon is részletesen megvizsgáljuk 2024-ben mennyire volt hatékony az egyházból kiinduló gyermekvédelmi fókuszú tevékenység. Szerencsére a cselekvés éveit éljük, ezért jó hírekkel is szolgálhatunk a különböző felekezetek eljárásait, gyakorlatait mélyrehatóbban is megvizsgálva.

A katolikus egyház évek óta a fejlődés útján

Az elmúlt tíz évben jelentősen megváltozott a katolikus egyház szabályozása és irányelvei a gyermekvédelem területén. Ferenc pápának ez a terület különösen fontos volt, és pápasága alatt folyamatosan igyekezett felhívni az emberek figyelmét a gyermekek és a sérülékeny felnőttek különlegesen védendő helyzetére a katolikus egyház berkein belül is.

2024-ben a katolikus egyház mind nemzetközi, mind hazai szinten jelentős lépéseket tett a gyermekvédelem erősítése érdekében, beleértve átfogó gyermekvédelmi jelentések kiadását, képzések indítását, új intézmények létrehozását és a társadalmi párbeszéd elősegítését.

³² <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

³³ <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC12056755/>

A Kiskorúak Védelmével Foglalkozó Pápai Bizottság 2024-es működése és eredményei

A Bizottság már 2014-es megalakulása óta egyik legfontosabb feladatának az áldozatok számára sokszor nem egykönnyen elérhető *biztonságos terek* megteremtésén dolgozik az egyházon belül, biztosítva ezzel a nyilvánosságra hozatalhoz és a segítségnyújtáshoz szükséges strukturális csatornákat is. További célkitűzés a prevenció mellett, hogy a bizottság segítse az áldozati/túlélő közösségek létrejöttét és azok biztonságos kereteinek megteremtését.

2024 novemberében Rómában rendezték meg a Kiskorúak Védelmével Foglalkozó Pápai Bizottság európai regionális csoportjának konferenciáját. Az esemény elsődleges célja az volt, hogy az európai országok képviselői megoszthassák egymással tapasztalataikat és bevált gyakorlatokat a szexuális visszaélések megelőzésében, az áldozatok támogatásában és az átláthatóság előmozdításában. A konferencián 25 ország több mint 80 képviselője vett részt, köztük püspökök, papok, világi szakemberek, jogászok és áldozatok is. Magyarországot ötfős delegáció képviselte, a magyar küldöttség (, Dobszay Benedek ferences szerzetes, az Emberi Méltóság Stratégia szakmai vezetője, Szentes Judit szociális testvér, a Katolikus Pedagógiai Intézet gyermekvédelmi szakembere, Vadász Kinga, szociális testvér, kánonjogász és Strommer Pál, a Magyar Piarista Diákszövetség elnöke, dr. Benyusz Márta, a Gyermekjogokért Egyesület elnöke) négy előadást is tartott.

Ferenc pápa a konferencia résztvevőinek küldött levelében méltatta az összefogást és az áldozatok melletti szolidaritást, és kiemelte az együttérzés, a tisztességes eljárás és a gyermekek központi szerepének fontosságát az Egyház küldetésében.

A Kiskorúak Védelmével Foglalkozó Pápai Bizottság első éves jelentése

A Bizottság októberben bejelentette, hogy elkészült első átfogó éves jelentése.

Részlet a dokumentumból: *“A gyermekek védelmezése nem elvonja a figyelmet az egyház evangelizációs munkájáról, hanem még inkább kiteljesíti azt.”* Ahogy Ferenc pápa fogalmazott: *„A múltbeli tapasztalatok szakadt szövetének megjavítása megváltó cselekedet, a szenvedő Szolga cselekedete, aki nem kerülte el a fájdalmat, hanem magára vette mindannyiunk vétkét.”* (ld. Ézsaiás 53,1-14)

Az első pilot jelentés bemutatja a gyermekvédelmi protokollok és eljárások terén Európában és világszerte elért eredményeket, ugyanakkor elismeri a továbbra is fennálló hiányosságokat, mint az esetek feldolgozásának késedelmét, a képzéshez szükséges források elégtelenségét, a klerikalizmust, az online visszaélések megelőzésének hiányát és a papság nem megfelelő képzését.

A jelentés a jövőre nézve megfogalmazza a legnagyobb kihívásokat is: a visszaélésekre vonatkozó megbízható adatok és statisztikák hiányában számos európai régióban akadályokba ütközik a tényeken alapuló szakpolitikák kidolgozása. Pedig ahogyan még Ferenc pápa mondta, egyáltalán nem lehet kétséges, hogy *„Itt az ideje annak, hogy helyrehozzuk a korábbi generációknak okozott károkat, és segítsünk azoknak, akik még most is szenvednek”*.

A túlélők és laikus szakértők bevonásával megírt dokumentum nélkülözhetetlen lépés az intézményi változás és a biztonságosabb egyház felé vezető úton és olykor nehéz vallomásokra is sor kerül benne: *“a múltban az egyház többnyire akkor lépett fel a kiskorúakkal szembeni szexuális visszaélések ügyében, amikor erre rákényszerült, a legtöbb intézkedés tehát reaktív volt. Mára ebből sikerült levonni a megfelelő tanulságokat, és kimondható, hogy napjainkra a katolikus egyház kellő bölcsességgel, szükséges erőforrással és tragikus tapasztalattal rendelkezik ahhoz,*

hogy viláagső legyen a visszaélések hatásainak felismerésében, annak megelőzésében és gyógyításában”.

A jelentés ajánlásokat fogalmaz meg a folyamatos javulás érdekében, de ehhez nagyobb elszámoltathatóságra és átláthatóságra kell felszólítani a különböző régiók egyházi vezetőit, mindamelltt, hogy proaktív, a bántalmazások megelőzését és a már megtörtént esetek felkutatását és reparálását célzó attitűd és cselekvési terv kialakítása szükséges. A konferencia és a jelentés egyaránt hangsúlyozta, hogy fontos lenne egy olyan, az egész kontinensre kiterjedő hálózat kiépítése a gyermekvédelmi szakemberek számára, amely lehetővé teszi a különböző országokbeli szakpolitikák, eljárások és tudatosságnövelő stratégiák megosztását. Ehhez szükség lenne a folyamatos együttműködésre és kisebb munkacsoportok létrehozására is, mert csak így fenntartható az európai egyházak között a fejlődés és egymás kölcsönös támogatása.

A Pápai Gyermekvédelmi Bizottság első éves jelentése a megtérés eszközének tekinthető, amiben a világegyház és a helyi egyház egyaránt úton van.

Ezt a megtérést erősíti a 2024-es vatikáni püspöki szinódus záródokumentuma is, amely hangsúlyozta a gyermekek védelmét és a gyermekvédelmi képzések fontosságát az egyházi intézményekben.

“Az egyháznak kiemelt figyelemmel és érzékenységgel kell meghallgatnia a papság tagjai vagy más egyházi tisztséget betöltő személyek által elkövetett szexuális, lelki, anyagi, intézményes, hatalmi és lelkiismereti visszaélések áldozatainak és túlélőinek szavát” - olvasható a szinódus záródokumentumában. *“...A tanácskozás megfelelő szakképzést sürget a kiskorúakkal és a sérülékeny felnőttekkel foglalkozók számára, hogy hozzáértéssel járjanak el, érzékelni tudják a gyakran néma jelzéseket annak részéről, akinek segítségre van szüksége. Az áldozatok befogadása és támogatása érzékeny és elengedhetetlen feladat, nagy emberséget követel”.*

A Magyar Katolikus Egyház Gyermekvédelmi Intézkedései és nagy médianyilvánosságot kapott büntetőjogi ügyek

2024 különösen is kihívásokkal teli esztendőnek bizonyult a Magyar Katolikus Egyház számára a gyermekvédelem terén. Az év során több súlyos botrány rázta meg az egyházi közösségeket, miközben az egyházi vezetés jelentős intézményesítési és preventív intézkedést vezetett be a gyermekek védelmének erősítése érdekében.

Ferenc pápa 2019-ben kiadott *Vos estis lux mundi* kezdetű rendelkezése értelmében az egyházmegyéknek és szerzetesrendeknek kötelező online is elérhető gyermek- és ifjúságvédelmi bejelentőrendszert működtetniük. Ez Magyarországon is elérhető.

A Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegye esetei

A múlt év során a Kalocsa-Kecskeméti Főegyházmegyében több pap ellen is súlyos vádak merültek fel. R. Gábor plébános esetében már Ferenc pápa döntése is megszületett. 2023 szeptemberében kizárta őt a papi rendből, ami a legsúlyosabb egyházi büntetés. Az ügyészség nyolc év letöltendő börtönt kért a plébánosra, akit többrendbeli, hatalmi befolyással való visszaélés mellett elkövetett szexuális bűncselekménnyel vádolnak.

November folyamán újabb pappal kapcsolatban indított vizsgálatot a főegyházmegye. H. Zs. plébánossal szemben kiskorút érintő bűncselekmény miatt érkezett bejelentés, a plébánost szintén felfüggesztettek. November 7-én egy másik plébánossal kapcsolatban jelentett be vizsgálatot a főegyházmegye, ezt a papot is azonnal felfüggesztették szolgálatából.

A zuglói plébános ügye

Decemberben újabb komoly botrány rázta meg a katolikus egyházat Pajor András zuglói plébános kapcsán. Pajort minden papi tevékenységétől eltiltották, miután több bejelentés is érkezett ellene. Ez az eset különösen nagy nyilvánosságot kapott, mivel Pajor András korábban közéleti szerepet is vállalt.

Az egyházi vezetés hivatalosan is bocsánatot kért az áldozatoktól

A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia (MKPK) december 4-én átfogó közleményben³⁴ reagált a magyar katolikus egyházat érintő szexuális bűncselekményekre. Az egyház vezetése kifejezte együttérzését és fájdalmát azok iránt, akik egyházi személyektől szenvedtek el súlyos bántalmazást.

A közleményben hangsúlyozták, hogy bár a gyermekek elleni szexuális bűncselekmények a társadalom számos rétegében jelen vannak, az egyház határozottan és a világi törvényeknél szigorúbb előírások szerint lép fel ezek ellen a jövőben is.

A püspöki konferencia megerősítette korábbi álláspontját: *"a gyermekek bántalmazása, az ellenük elkövetett visszaélés súlyos bűn és bűncselekmény, történjék az bárhol".*

Ezt a gesztust Marton Zsolt, az MKPK Családügyi Bizottság elnökének körlevele követte, melyben a 2025-ös szentévre gondolva kérte:³⁵ *"Tekintsünk úgy a szentévre, mint amely lehetőséget nyújt a családok számára a kegyelmi újratervezésre. Családreferens püspökként, fájó szívvel kérek bocsánatot Istentől, a gyermekektől, fiataloktól és családjaiktól, mindazoktól, akiket valamilyen bántalmazás ért az Egyház szolgálattevői részéről. ...Mindent meg fogunk tenni azért, hogy a jövőben ne ismétlődhessenek meg a bántalmazáshoz vezető helyzetek és – teljes mértékig azonosulva a Szentatya által meghirdetett zéró tolerancia elvével –, a prevenciót szem előtt tartva folytatjuk a már megkezdett munkát."*

Ezt követően szintén bocsánatot kért az egyház tagjai által elkövetett bűnökért, valamint online csatlakozás lehetőségével böjt- és imaalkalmakat hirdetett Varga László kaposvári püspök. Bocsánatkérését fejezte ki továbbá, Hortobágyi T. Cirill pannonhalmi főapát és Felföldi László pécsi püspök is.

Intézményesített gyermekvédelmi intézkedések a Magyar Katolikus Egyházban

Új gyermekvédelmi irodák létrehozása

A jezsuita rend 2024 januárjában gyermekvédelmi irodát hozott létre András Attila SJ provinciális döntése alapján. Ez az iroda a 2019-ben elfogadott Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szabályzat (GYISZ) megvalósítását szolgálja, amelynek alap gondolata az Istenképmást hordozó ember méltóságának láthatóvá tétele.

A jezsuita rendnél 2022-ben globális rendi ellenőrzés zajlott a gyermekek védelmével kapcsolatban, amely során a magyar rendtartomány gyermekvédelmi gyakorlatáról nagyon jó visszajelzéseket kaptak. Gyakorlatukat azóta kockázatértékeléssel egészítették ki, amely többek között az azonnali beavatkozás akadályoztatását, a szükséges képzések hiányát, valamint a tisztázatlan felelősségi köröket tekinti meghatározó rizikófaktorok.

³⁴ https://www.magyarkurir.hu/hirek/a-magyar-katolikus-puspoki-konferencia-kozlemenye-143623?utm_source=chatgpt.com

³⁵ <https://www.magyarkurir.hu/hirek/a-csado-remeny-forrasai-marton-zsolt-az-mkpk-csado-ugyi-bizottsaga-elnokenek-korlevele>

Szakmai képzések és műhelyek

2024 májusában az Emberi Méltóság Stratégia keretében "Nyilvánosság és gyermekvédelem" címmel műhelynapot tartottak Budapesten, melynek a piarista tartományfőnökség adott otthont. Az eseményen mintegy harminc szakember gyűlt össze, hogy közösen gondolkodjanak a gyermekvédelmi esetek kezelésének gyakorlatairól.

A műhelynap központi témája a kortárs közösségbeli bántalmazásos esetek kezelése és a szülőkkel való kommunikáció volt. A résztvevők "akváriumhelyzet" keretében betekintést nyerhettek egy gyermekvédelmi esetet kezelő válságstáb munkájába, valamint szülői értekezletet szimuláló gyakorlaton vehettek részt.

A Katolikus Pedagógiai Intézet Programjai

A KAPI 2019-ben nemzetközi együttműködés keretében indította el egy gyermekvédelmi, prevenciófókuszú, szervezetfejlesztési program előkészítését katolikus oktatási-nevelési intézmények számára. A program célkitűzése, hogy a katolikus iskolákban, óvodákban a gyermekvédelemre vonatkozó ismereteket a közösség minden tagja birtokolja, legyen egy működő gyermekvédelmi team, és testre szabott stratégia és protokoll alapján folyjon a gyermekvédelmi munka.

Végül a program 2021-ben tudott elindulni 38 katolikus intézményben, és az első tapasztalatokról, eredményekről 2022 őszén közös szakmai napon számoltak be a résztvevők. A projektbe, amely a visszajelzések alapján azóta is formálódik, évente újabb intézmények kapcsolódnak be, és már közel 80 intézmény végzett fejlesztést általuk.

2023 őszén egy 60 órás pedagógusképzést is akkreditáltatott az Intézet, amelyen a 2023/2024-es tanévben 17 tanárt képeztek ki. A képzést a résztvevők mentorálása követi, hogy hatékonyabban tudják kialakítani saját intézményük gyermekvédelmi teamjét, végezzék el a helyzetfelmérést és írják meg intézményük gyermekvédelmi stratégiáját és protokollját. Eddig ilyen formán összesen 46 gyermekvédelmi fókuszú program valósult meg a legkülönbözőbb témákban.

Összegzés

A folyamatosan előbukkanó új esetek és bejelentések azt mutatják, hogy még hosszú út áll a katolikus egyház előtt a teljes bizalom helyreállításában. A nemzetközi tapasztalatok és együttműködések, valamint a civil szervezetekkel való partnerség kulcsfontosságú lesz a hatékony gyermekvédelmi rendszer kiépítésében. A jövőben különösen nagy figyelmet kell fordítani a prevencióra, a korai felismerésre és a megfelelő szakmai támogatás biztosítására mind az áldozatok, mind a közösségek számára.

A Gyermekjogokért Egyesület saját kérdőíves kutatásának eredményei

Első, pilot éves gyermekjogi jelentésünk második felében arra törekedtünk, hogy feltérképezzük, a különböző egyházi felekezetek által fenntartott magyarországi oktatási-nevelési intézmények jelenleg milyen gyermekjogi és gyermekvédelmi szemléletet képviselnek. Meg szerettük volna vizsgálni, vajon hogyan gondolkodnak a gyermekeket körülvevő világról és annak biztonságáról, valamint, hogy irányelveiket és döntéseiket mennyiben hatja át a gyermekek legfőbb érdeke és mennyiben szűrik át gyermekjogi látásmódjukon, gyermekjogi szemüvegükön.

Munkamódszerünk:

Kutatásunkhoz négy, különböző típusú egyházi fenntartó csatlakozott önként, akikhez gyermekvédelmi és/vagy oktatási nevelési intézményekhez tartoznak:

- a Hajdúdorogi Főegyházmegyét (görögkatolikusok), továbbiakban: **HD**
- a Váci Egyházmegyét (római katolikus egyház), továbbiakban: **VE**
- Piarista Rendtartományt, továbbiakban: **PR**
- a Magyarországi Baptista Szeretetszolgálatot, továbbiakban: **BSZ**

Mivel első alkalommal készítettünk ilyen jelentést, elsősorban olyan szervezeteket kerestünk meg, akikkel korábban már valamilyen módon volt szakmai kapcsolatunk. Az együttműködést ez úton is nagyon köszönjük.

A kérdőívünket kitöltő négy szervezet felépítése, működési keretei, valamint felekezeti és fenntartói háttere jelentős mértékben eltér egymástól.

A Hajdúdorogi Főegyházmegyét Ferenc pápa 2015-ben emelte főegyházmegyei rangra, amikor megalapította a magyar Görögkatolikus Metropóliát. Azóta az egyházmegye jelentős intézményfenntartói szerepet tölt be: húsz gyermekvédelmi és oktatási intézményt működtet, amelyek közül három gyermekvédelmi szakellátást is biztosít, emellett kiterjedt nevelőszülői hálózatot tartanak fenn. A Hajdúdorogi Főegyházmegye oktatási intézményeinek többsége az elmúlt tíz évben került az egyházmegye fenntartásába, miközben kutatásunk másik alanya, a Piarista Rendtartomány legrégebbi intézménye, a budapesti Piarista Gimnázium, 1717 óta folyamatosan működik.

A Váci Egyházmegye fenntartásában működő oktatási és nevelési intézmények a Váci Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága (EKIF) irányítása és fenntartói felügyelete alá tartoznak. Az EKIF fenntartásában 32 köznevelési intézmény működik, 4 vármegyében összesen közel 11 000 gyermek nevelését, oktatását látják el.

A Magyarországi Baptista Egyház esetében az oktatási és nevelési intézmények fenntartói feladatait a Baptista Szeretetszolgálat látja el. Ennek oka, hogy a Magyarországi Baptista Egyház alulról szerveződő struktúrával rendelkezik, ezért maga az egyház nem gyakorol fenntartói jogokat az intézmények felett.

A fenntartói szerepet tehát mind a négy esetben eltérő típusú szervezetek töltik be: egy egyházmegye (a Hajdúdorogi Főegyházmegye), a Váci Egyházmegyei Katolikus Iskolák Főhatósága, egy szerzetesrend és egy szeretetszolgálat. Bár szervezeti felépítésük jelentősen különböző, a gyermekvédelem területén közös célokkal rendelkeznek, amely a biztonságos iskolai környezet hosszú távú megteremtése és fenntartása. Ennek eléréséhez elengedhetetlenek a megfelelő szabályzatok, a terepen dolgozó elhivatott szakemberek, valamint a szükséges anyagi források biztosítása.

Kérdőívünk az intézmények működésére, a gyermekjogok érvényesülésére és a gyermekek mentális egészségének védelmére fókuszál. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy az egyes intézményekben milyen eljárásrend szerint, illetve mennyire központosított módon kezelik a gyermekbántalmazási eseteket. Emellett arra is rákérdeztünk, hogy a 2024-ben kiadott, oktatással, neveléssel és gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok miként valósultak meg a gyakorlatban, és mennyiben érvényesülnek az intézmények működésében.

Bár a témakörök szerteágazóak, igyekeztünk kérdéseinket úgy összeállítani, hogy a Gyermekjogokért Egyesület szempontrendszer alapján kijelöljék azokat az alapvető feltételeket, melyek szükségesek ahhoz, hogy egy oktatási-nevelési intézmény biztonságosan és a gyermekjogok szempontjából is optimálisan működjön. Így a kérdéseink egyben sorvezetőként is szolgálhatnak az intézmények számára a gyermekjogi szempontok érvényesítéséhez.

A válaszok feldolgozásának módja:

Azt tapasztaltuk, hogy a visszaérkezett, kitöltött kérdőívek igen különböző terjedelműek és formájúak voltak. Egyik esetben közvetlenül az intézmény fenntartója, máskor gyermekvédelmi szakember válaszolta meg kérdéseinket. A Baptista Szeretetszolgálat esetében mind a 35 intézménynek elküldték kérdéseinket és ezek a válaszok érkeztek meg összesítve.

A Gyermekjogokért Egyesület 2024-es évre vonatkozó gyermekvédelmi-gyermekjogi kérdőíve

Általános és gyermekvédelmi vonatkozású kérdések:

1. Milyen intézményekben összesen hány kiskorúval vagy sérülékeny felnőttel foglalkoznak? Összesen hány munkavállaló dolgozik ezekben az intézményekben?
2. Iskoláikban milyen szociális, gyermekvédelmi szakemberek dolgoznak? Van-e iskolapszichológus?
3. Van-e az egyes intézményeknek külön-külön gyermekvédelmi protokollja? Ha igen, mióta hatályos?
4. Milyen az együttműködés az állami gyermekvédelmi szervek és az intézményeik között?
5. A tanárok, nevelők számára szerveznek-e gyermekvédelem témában továbbképzést?

Gyermekjogokhoz fűződő kérdések:

6. Van-e intézményeikben olyan esemény, tanóra, amelynek része a gyermekjogi edukáció? Kik a gyermekjogi edukáció célcsoportjai?
7. Iskoláikban mivel segítik, hogy megvalósuljon a gyakorlatban a diákok szabad részvételhez való joga?
8. Volt-e a tavalyi (2024) évben gyermekjogokkal, gyermekvédelemmel foglalkozó eseményük?

2024-es gyermekvédelmi, gyermekjogi vonatkozású jogszabályok lenyomatai az intézményeik életében:

9. Hogyan vezették át a gyakorlatba az okostelefon tiltását az iskolákban? Mik a tapasztalataik a törvényi szabályozás hatásairól, következményeiről?
10. Hogyan próbálják meg az internetbiztonságot növelni az önökhöz járó gyermekek életében?

Gyerekek mentális egészségével kapcsolatos kérdések:

11. Intézményeikben hogyan próbálnak tenni a gyermekek lelki egészségének megóvásáért?
12. Mit tesznek a hátrányos helyzetű gyermekekért?
13. Milyen a családokat, a családok lelki egészségét támogató kezdeményezéseik vannak?
14. Mit tesznek a tehetséggondozás terén? Vannak-e ilyen programjaik?
15. Milyen foglalkozásokkal segítik az SNI-s vagy más tanulási nehézségekkel küzdő gyermekeket bölcsődétől gimnáziumig? Integráltan vesznek-e részt az oktatásban?
16. Amennyiben tartozik Önökhöz nevelőotthon, hogyan biztosítják az utánkövetést?

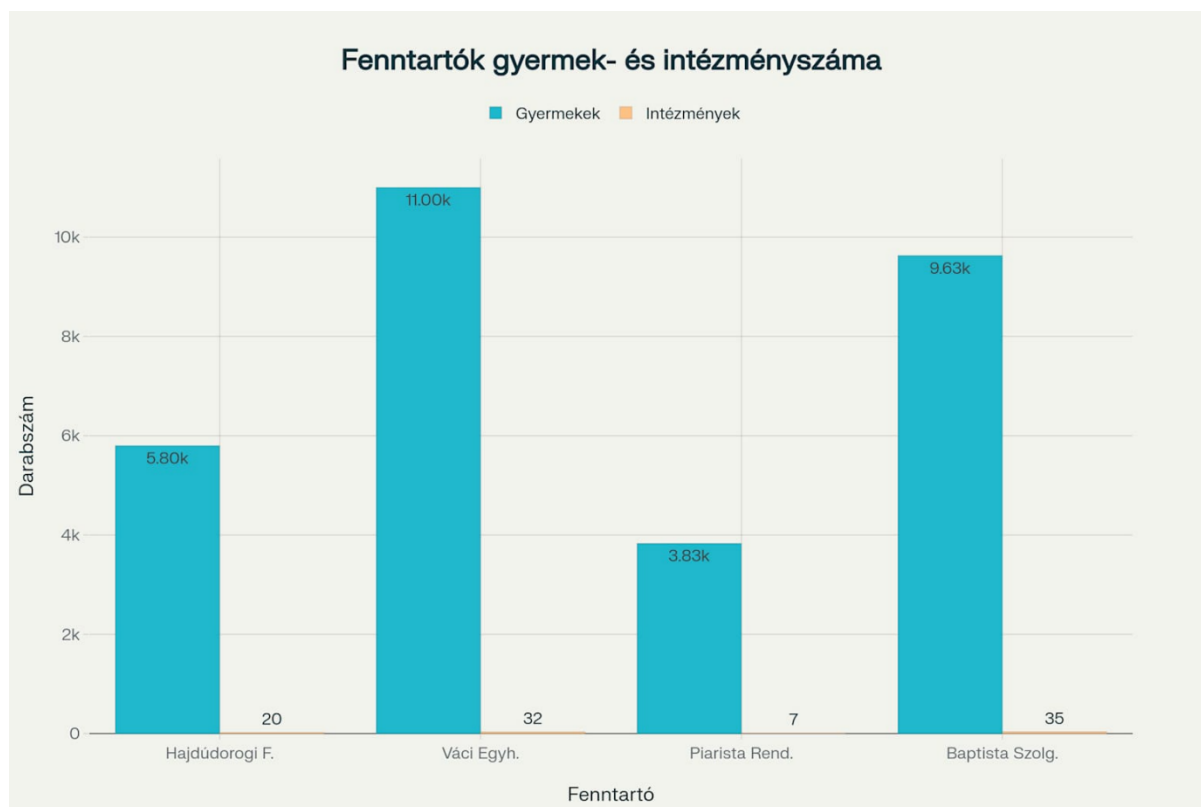
Gyermekbántalmazás esetén való fellépés:

17. Amennyiben van gyermekvédelmi protokoll, milyen típusú bántalmazások tartoznak a hatálya alá?
18. Biztosított-e az anonim bejelentés lehetősége visszaélések esetén?
19. Van-e kifejezetten meghatározott, belső eljárásrend a visszaélések kivizsgálására, meg vannak-e nevezve a konkrét felelősök, jogkövetkezmények?
20. Milyen eljárásrend érvényesül bizonyított visszaélés esetén, és milyen következményekkel jár egy ilyen eset?
21. Kapnak-e az áldozatok támogatást a visszaélések, bántalmazás vagy szexuális abúzusnak feldolgozásában, különös tekintettel a gyermekekre, szülőkre és családokra, illetve adott esetben a teljesközösségre (pl. osztály, hittancsoport, plébánia)?
22. Biztosított-e külső szakemberek bevonásával nyújtott segítség?

23. Milyen intézkedéseket alkalmaznak annak érdekében, hogy a fokozottan kiszolgáltatott gyermekcsoportok megfelelő védelemben részesüljenek, és a közösség megfelelő tájékoztatást kapjon a velük való helyes bánásmódról?

INTÉZMÉNYI ÖSSZESÍTETT VÁLASZOK³⁶

1. Hány kiskorú jár intézményeikbe?

Hajdúdorogi főegyházmegye: kb. 5800 kiskorú 20 intézményben

Váci Egyházmegye: 11 ezer gyermek 32 köznevelési intézményben

Piarista Rendtartomány: 3832 kiskorú 7 intézményben

Baptista Szeretetszolgálat: 9627 gyerek 35 intézményben

2. Van-e segítő szakember az iskolákban?

³⁶ A továbbiakban a kérdőívre adott intézményi válaszokat összesítve, a Gyermekjogokért Egyesület által szerkesztett formában közöljük.

- **Hajdúdorogi Főegyházmegye (HD):** A Hajdúdorogi Főegyházmegye intézményeinek mindegyikében dolgozik gyermekvédelmi felelős. 6 intézményben van iskolapszichológus is.
- **Váci Egyházmegye (VE):** A Váci egyházmegye minden intézményében segítő szakembert biztosít: 6 intézményben dolgozik iskolapszichológus, többségük részmunkaidőben. A fenntartó EKIF gyermekjóléti támogató szolgálatot is működtet ezen felül: egy tapasztalt pszichológus vezetésével 14 pszichológus és terapeuta utazó szolgálatot teljesít közel 10 éve az intézményekbe járó gyermekek mentális jólétét és a gyermekek biztonságát támogatva.
- **Piarista Rendtartomány (PR):** 9-ből 5 helyen dolgozik iskolapszichológus, további egy helyen pedig részmunkaidőben foglalkoztatott gyermek és ifjúságvédelmi támogató tevékenykedik.
- **Baptista Szeretetszolgálat (BSZ):** 35 intézményből 17-ben dolgozik pszichológus szakember és 19 intézményükben van szociális segítő. Az iskola méretétől függően ez heti egy nap munkaidőtől fél és teljesállás között váltakozik.

3. Van-e gyermekvédelmi protokolljuk?

- **HD:** A görögkatolikus egyház 5 nevelési-oktatási intézményének van kidolgozott gyermekvédelmi protokollja. 2021-ben a Katolikus Pedagógiai Intézet (KAPI) pilot programjában vett részt egy iskolájuk, ott készült el az első protokoll, majd 2023-ban és 2024-ben további 2-2 intézményük csatlakozott a KAPI képzéséhez és készítette el saját gyermekvédelmi protokollját.
- **VE:** A Váci Egyházmegyének, mint fenntartónak van gyermekvédelmi protokollja, mely intézményi szinten is szabályozza a gyermekvédelmet. Ezen felül azok az intézmények, amelyek tagjai a KAPI mentorhálózatának, rendelkeznek saját gyermekvédelmi protokollal is.
- **PR:** A rendtartományban egységes gyermekvédelmi protokoll van érvényben. 2019-ben megalakult a Biztonságos Iskola Tartományi Tanácsa. Ennek statútuma és működési rendje szabályozza a gyermekvédelmi eljárásokat. Az egyes intézmények a Szervezeti és Működési szabályzatukban rögzítették, hogy ezen protokoll szerint járnak el minden esetben.
- **BSZ:** 35-ből mindössze hat intézményben van gyermekvédelmi protokoll.

4. Milyen az állami gyermekvédelmi szervekkel való együttműködésük?

- **HD:** Gyermekvédelmi intézményeink szoros együttműködésben dolgoznak az állami gyermekvédelmi szervekkel. Az állandó közös szakmai munka egyrészt a közös célból (a gyermekjólét és a gyermekjogok biztosítása), másrészt a hatályos jogszabályi környezet által lefektetett feladatleosztásból adódik.

- **VE:** “Alapjában véve jó”-nak értékelik az együttműködést, de hangsúlyozzák, hogy a hatékonyság az ügyeket, eljárásokat aktuálisan kezelő személytől-személyektől függ.
- **PR:** Intézményi és rendtartományi szinten is kapcsolatot tartanak fenn és együttműködnek az állami gyermekvédelmi szervekkel. Ez konzultációkban, jelzéstételek és kooperációs tevékenység formájában valósul meg.
- **BSZ:** A nyilatkozatok szerint az együttműködés minősége az elfogadhatótól a jón át a kiválóig terjed. E három minőség a 35 intézményben közel azonos arányban fordul elő.

5. Szerveznek-e gyermekvédelmi témában a tanárok, nevelők számára továbbképzéseket?

- **HD:** Tanáraik, nevelőik a Katolikus Pedagógiai Intézet (KAPI) gyermekvédelmi továbbképzésében vesznek részt, amely pilot program keretében indult 2021-ben, melyben egy iskolájuk vett részt. Intézményeik azóta folyamatosan kapcsolódnak a KAPI által kínált pályázati lehetőségekhez, melynek eredményeként készültek el fontos intézményi dokumentumok, mint helyzetelemzés, stratégia, protokoll.
- **VE:** Az utóbbi időben elharapózó diák kortársbántalmazási problémákkal kapcsolatosan minden intézményben tájékoztatást szeretnének tartani: eddig egy óvodában jártak, a következő tanévben minden intézménybe és tagintézménybe ellátogatnak tapasztalt pszichológusok vezetésével.
- **PR:** A rendtartomány a piarista szerzetesnövendékek képzésének állandó elemévé tette a gyermekvédelmi képzést. A tanárok számára kialakított Piarista Pedagógia Alapjai című képzés egyik modulja is a gyermekvédelem. Kapcsolódnak a Szerzetesiroda szervezésében megvalósuló Bartimeus programhoz. Tanárok, nevelők is részt vehetnek és részt is vesznek a segítő szakemberek számára kialakított és működtetett Segítő Háló találkozón.
- **BSZ:** Eddig kevés ilyen továbbképzésre látogattak el tanáraik, és intézményeik több mint felében egyáltalán nem zajlott még ilyen program.

6. Van-e intézményeikben olyan esemény, tanóra, amelynek része a gyermekjogi edukáció? Kik a gyermekjogi edukáció célcsoportjai?

- **HD: Nevelőszülői hálózatukban** rendszeresen tartanak szupervíziókat, ahol a gyermekek jogainak aktuális kérdéseit, a törvényi változásokat és a gyermekbántalmazási protokollal kapcsolatos fejleményeket is áttekintik, illetve választ kaphatnak a bennük felmerülő gyermekjogi vonatkozású kérdésekre.
- **Lakásotthonaikban** a házirend részletesen tartalmazza a gyermekjogokat, a panasztételi lehetőséget és az érdekképviselői fórum elérhetőségét. Minden lakásotthon hirdetőfalán olvasható a gyermekjogi képviselő elérhetősége is. A gyermekjogi képviselő időről-időre meglátogatja a lakásotthonokat, és az ott lévő gyerekeket edukálja jogaikról, azok

csorbulása esetén az orvoslai lehetőségekről. Egyes intézményekben a nevelők minden évben vagy minden jelentősebb ügyet követően **gyerekgyűlést** tartanak, ilyenkor szintén beszélnek a gyerekek jogairól és a panasztételi lehetőségeikről. Az intézmények pszichológusai az egységükben lévő összes kamasszal beszélgetnek a kamaszkorral járó nehézségekről és veszélyekről, itt a szexualitás és az ehhez kapcsolódó jogok, és a biztonságos internethasználat is elkerülhetetlen témának számítanak. Van olyan intézmény is, ahol tematikus foglalkozássorozat keretében történik a gyermekjogok élményszerű feldolgozására, 12-16 éves korosztály számára, szakmai vezető által lebonyolítva.

- **Oktatási intézményeikben** alkalmanként meghívott előadókkal (rendőrség, bíróság, szülői kapcsolatok/felajánlások és akut iskolai problémák felmerülése esetén) van jelen a gyermekjogi edukáció előadások, osztályprogramok, workshopok keretében. Több intézményükben működik a Családi Életre Nevelés (CSÉN) program tanórai keretek között, máshol lelki nap keretében, de van, ahol havi rendszerességgel tömbösített osztályfőnöki órákon. A célcsoport széleskörű, talán az óvodai nevelésben van jelen a gyermekjogok témája legkevésbé. Az általános iskola alsó tagozatában is megjelenik, de a prevenció jellemzően a felső tagozaton teljesedik ki. Tapasztalataik szerint az életkori sajátosságokat és a szociokulturális környezetet figyelembe véve a középiskolákban és azon belül is a szakképzésben a legtudatosabb gyermekjogi edukáció. És sajnos ezekben az esetekben már nemcsak a prevención van a hangsúly.
- **VE:** Intézményeik közül 27-ben van jelen a Családi Életre Nevelés program, melynek része a gyermekjogokkal kapcsolatos érzékenyítés is. Ide sorolható a diákönkormányzatok képzése, ami fenntartói programként valósul meg.
- **PR:** Prevenciós foglalkozások keretében kerül elő a gyermekjogok témája kollégiumi keretekben, csoportfoglalkozásokon. Az intézményekben aktívan működő diákönkormányzatok képviselőket és kommunikációs felületet biztosítanak gyermekjogi kérdések megvitatására.
- **BSZ:** Osztályfőnöki órákon, DÖK-napon foglalkoznak a témával, és a DÖK közgyűlés sok iskolájukban hetente lehetőséget biztosít a gyermekjogok gyakorlására és azokkal való megismerkedésre. Van, ahol állampolgári ismeretek tanóra keretében zajlik a gyermekjogok tematizálása. Az egyik gimnáziumban mindig a tanévnyitó osztályfőnöki órán, a házirend alapján ismertetik a tanulók jogait és kötelességeit és a diákönkormányzat első ülésén is történik ilyen jellegű tájékoztatás. “Bátorítjuk a tiszteletteljes véleménynyilvánítást, javaslattevést, a gyermeket érintő kérdésekben partnerként tekintjük őket.”- írja az egyik intézmény vezetője. Több baptista fenntartású iskolában zajlottak az UNICEF által szervezett ébresztőóra foglalkozások is. Gyermekjogi kérdésekről leginkább gimnazistáknak, felsőtagozatos diákoknak beszélnek.

7. Iskoláikban mivel segítik, hogy megvalósuljon a gyakorlatban a diákok szabad részvételhez való joga?

- **HD:** Minden intézményükben működik diákönkormányzat, amelyben minden osztályból vannak képviselők és legalább egy DÖK-öt támogató pedagógus segíti a munkájukat. A DÖK legfontosabb feladata a véleménynyilvánítás a tanulókat érintő ügyekben, valamint a diákság képviselete. Javaslattevési joguk van bármilyen ügyben az iskola vezetősége felé (pl.: étkezés, igény és elégedettség...stb.) A DÖK további feladatai közé tartozik az

érdekképviselő, a rendezvényszervezés és iskolai nyilvánosság (diák közvélemény alakítása) szervezése is.

- **VE:** A Diákönkormányzatok tevékenységére alapozva valósul meg a szabad részvétel. A közelmúltban kézikönyv és módszertani ajánló készült, valamint a vezetőség rendszeresen találkozik a diákönkormányzati képviselőkkel, 2026 januárjában pedig meg fog alakulni az EKIF diáktanácsa, amelyet az EKIF stratégiájának véleményezésére is fel fogjanak kérni.
- **PR:** Az iskolákban aktívan működnek Diákönkormányzatok, de tartanak prevenciók foglalkozásokat is, valamint a NMHH digitális gyermekvédelmi foglalkozásait is vendégül látták már. Volt olyan iskolájuk, ami a mentális egészség kapcsán nemzetközi projektekben is részt vett, másik intézményből pedig három diák részt vett az Emberi Méltóság Stratégia által szervezett kortárssegítő képzésben a 2023/24-es tanévben.
- **BSZ:** A diákok szabad részvételhez való jogát az intézmények a diákönkormányzatok működtetésével segítik elő. *“A tanulók a jogszabályokban, valamint az iskola belső szabályzataiban biztosított jogaiknak érvényesítése érdekében – szóban vagy írásban, közvetlenül vagy választott képviselőik, tisztségviselőik útján – az iskola vezetéséhez, az osztályfőnökhöz, az iskola nevelőihez, a diákönkormányzathoz fordulhatnak.”* - írja az egyik intézményvezető. Alkalmanként témaspecifikus programokat rendeznek konfliktuskezelés, bántalmazás, megelőzés témában. Az iskolai mediációs lehetőségek támogatják a tanulók aktív bevonódását saját ügyeik megoldásába.

8. Milyen gyermekjogokkal kapcsolatos események voltak a 2024-es tanévben?

- **HD:** Azokban az iskoláikban, ahol elkészült a gyermekvédelmi protokoll, éves gyermekvédelmi munkatervet állítottak össze és tudatos gyermekvédelmi fókuszú munka folyik. Az egész éves események fókuszában a prevenció áll, cél a családias, biztonságos, szeretetteljes iskolai légkör kialakítása minden intézményükben. Természetesen a többi intézmény is hangsúlyt fektet a gyermekvédelemmel foglalkozó eseményekre, ha nem is iskolai szinten, de bizonyos célcsoportoknál.
- **VE:** 2024 októberében Gyermekjogi Napot tartottak több, mint 300 diák részvételével, illetve ezzel párhuzamosan gyermekjogi konferencia zajlott neves előadókkal, akikkel az okoseszközök használatának gyermekjogi, pedagógiai, nevelési, pszichológiai vetületeit vették górcső alá. A konferencián előadóként és résztvevőként is jelen voltak 16-18 éves korúdiákok.
- **PR:** Két bizottságuk dolgozott intenzíven gyermekjogokkal kapcsolatos kérdéseken: a Biztonságos Iskola Tartományi Tanácsa összefoglaló jelentést állított össze a teljes működésének idejéről, a Nox Praecessit bizottság pedig a rendtartomány dokumentumtárában szereplő szerzeteseket érintő és szexuális visszaélésekről szóló vizsgálatokat tekintette át, azok folyamatáról, tanulságairól, az esetlegesen még meglévő tennivalókról készített beszámolót. Mindkét beszámoló csak 2025 elején került átadásra a

tartományfőnök részére, de a munka nagy része 2024-ben folyt. A rendtartomány felállította a Gyermekvédelmi Titkárságot annak érdekében, hogy intézményesítve, egységesen kezelje a prevenció, az intervenció (amit a Biztonságos Iskola Tartományi Tanácsa képvisel) és rehabilitáció folyamatait.

- **BSZ:** Több iskolájukban zajlottak az UNICEF által szervezett Ébresztőóra foglalkozások. Más szorosban a gyermekjogokhoz kapcsolódó eseményük 2024/ben nem volt. Egyik intézményükben jogász tartott osztályonként előadást szülők és gyermekek számára az internetes bántalmazás jogi hátteréről, következményeiről, míg máshol a verbális abúzus, az internetes szexuális bántalmazás, a kamaszok mentális és testi fejlődése, az önfogadás és az evészavarok témakörét járták körül meghívott előadókkal. Volt olyan iskolájuk, ahol a területi Gyermekvédelmi Központ képviselője adott elő, workshopokat rendszeresen.

9. Hogyan vezették át a gyakorlatba az okostelefon tiltását az iskolákban? Mik a tapasztalataik a törvényi szabályozás hatásairól, következményekről?

- **HD:** Az igazgatók már augusztusban előkészítették és házirendbe foglalták a jogszabályi változásokat. Az általános iskolákban viszonylag könnyebben fogadták a diákok a törvényi szabályozást, hiszen ott eddig sem volt engedélyezett a mobiltelefon használat. A középiskolákban már nehezebb volt a helyzet, de talán a szakképző intézményekben ütköztek a tanárok a legnagyobb ellenállásba. Az iskolák vezetőinek és a pedagógusoknak a technikai oldal okozott némi nehézséget: a tárolás, az értékek megóvása és a felelősség kérdése. Mindezek ellenére mindenképpen gyors és pozitív átállásról számolhatunk be, mely elsősorban a tanulók közötti interperszonális kapcsolatokat érintette: szünetekben szívesen játszanak együtt, csocsóznak, beszélgetnek a fiatalok.
- **VE:** Az intézményekben mindenhol a házirendben korlátozták az okoseszközök használatát, amelyeket a diákoknak a nap elején le kell adniuk, és csak akkor vehetik fel azokat, ha sürgős hívást kell intézniük vagy valamely órán a tanár használni akarja oktatási célból. A tapasztalatok pozitívak: a diákok társasági élete fejlődött, figyelmük-koncentrációjuk nőtt. Mindemelllett 4 iskola 6 osztályának, 120 diáknak a részvételével digitális böjtöt szerveztek a Nagyböjt során, melynek során a résztvevők figyelem-koncentrációjának, érzelmi intelligenciájának, társas készségeinek, indulatkezelésének és digitális függőségének bemeneti és kimeneti mérése is megtörtént, melyről egy kiadványban tájékoztatták az érdeklődő szülőket, pedagógusokat, diákokat és szakembereket.
- **PR:** Eleinte osztályonként összegyűjtötték a telefonokat, majd néhány hónap elteltével a gimnáziumokban minden tanuló zárható szekrénykét kapott erre a célra. Több olyan tanóra is van, amin a diákok eszközként használják a telefonjaikat, ilyenkor magukhoz vehetik. Mivel az egyéb foglalkozásokon, tanórákon eddig is tiltott volt a telefonhasználat, így a diákok megértéssel fogadták az intézkedést. A szigorítást egyértelműen pozitívan élik meg az intézmények: a diákok életkoruknak megfelelő tevékenységekkel töltik a szüneteket,

szociális kapcsolataikat pozitívan befolyásolja a szabályozás. Szórványosan előfordul tiltott telefonhasználat kísérlete.

- **BSZ:** Néhány iskolájukban minden tanulónak saját tárolóboxa van, ahova belépéskor beteszik, kilépéskor kiveszik az eszközeiket. Iskoláik több, mint felében már jóval a törvényi szabályozás előtt, még 2019-ben be lett vezetve a telefonhasználat korlátozása: tanítás alatt tilos volt a telefon és más okoseszközök használata, csak az iskolaigazgató külön engedélyével volt használható. Az egyik intézményvezető szerint a körülményes használati lehetőség miatt a tanárok is kevésbé vetetik elő a gyerekekkel az okoseszközeiket. Ugyanakkor megszorodott a kiosztott fegyelmik száma az engedély nélküli mobilhasználatok miatt. Ezekben az iskolákban is aktívabb lett a diákok szociális élete, beszélgetnek, kártyáznak, játszanak szünetekben. Órákon nem a közösségi média eseményein gondolkodnak, mivel a társaik sincsenek jelen ezeken a platformokon a tanítási idő alatt, ezért nem érzik úgy, hogy kimaradnak valamiből. Radikálisan csökkentek a tanulók felelőtlen megnyilvánulásai a közösségi oldalakon, korábban voltak ugyanis bonyodalmak fényképek és videók engedély nélküli használatából. A tanulók szociális kompetenciái látványosan fejlődtek és egyes beszámolók szerint valamelyest javulás tapasztalható az órai fegyelem-figyelem tekintetében.

10. Hogyan próbálják meg az internetbiztonságot növelni az intézményeikbe járó gyermekek életében?

- **HD:** A jó szokások kialakításán és a prevención van a hangsúly. Általános iskoláikban nagy erővel dolgoznak a szülők érzékenyítésén. Sokan nem érzik a felelősséget, a veszélyek forrását és nincsenek tudatában, hogy kulcsszerepük van abban, mikor adnak mobiltelefont a gyerekeik kezébe és milyen korlátozással, felügyelettel teszik azt. Az iskolafenntartó szerint a pedagógusok és a szülők aktívan részt kell, hogy vállaljanak a gyerekek internetes szokásainak formálásában. A görögkatolikus középiskolákban a szülőket már nem tekintik közvetlen partnereknek, a fókusz a diákokra kerül át. Kiemelt hangsúlyt fektetnek a nevelésben a személyes adatok védelmére, a cyberbiztonsági tudatosságra és a cyberbullying elleni fellépésre. Gyermekvédelmi intézményeikben és a lakásotthonokban meg-megújuló oktatás keretében kapnak tájékoztatást a gyermekek. Nevelőszülő tanácsadók családlátogatások alkalmával mind a nevelőszülőknél, mind az ott nevelkedő gyermekeknek felhívják a figyelmét ennek a területnek a veszélyeire, illetve tanácsokkal segítik a biztonságos internethasználatot. Az egyik gyermekvédelmi intézményünkben tematikus programsorozat zajlott le 2024-ben az internet veszélyeire való felhívással, minden korosztály számára. Mindezt 2025-ben is tervezik.
- **VE:** A vezetőség szorgalmazza és támogatja a szülők, diákok és pedagógusok edukációját, rendszeresen meghívnak neves szakembereket, mára szinte már minden intézményükben eljutottak ezek az edukációs programok. Az intézmények szinte mindegyike élő kapcsolatot ápol a helyi rendőrség gyermekvédelmi szakemberével, aki rendszeresen tájékoztatókat tart az internet veszélyeiről és egyéb, a gyermekbiztonságot érintő kérdésekről.

- **PR:** Gyakran hívnak meg külsős előadókat, de szükség esetén kiscsoportos beszélgetésre, személyes kísérésre is sor kerülhet. Prevenciók foglalkozásokat is tartanak, ilyen volt például a *Csapda a neten* című film megtekintése és a látottak megbeszélése. Az NMHH közreműködésével az iskolákban és a Bűvösvölgy központban is vannak foglalkozások, és rendszeresen a témában az előadások a "Szülők iskolájának" keretében is.
- **BSZ:** Van, ahol a diákokkal osztályfőnöki órán, máshol digitális kultúra tanórán kerül szóba a téma és zajlanak felvilágosító foglalkozások a digitális tér veszélyeiről. A szülőket is igyekeznek ezekről tájékoztatni. Az intézményi hálózatokon belül szigorú tűzfalszabályokkal korlátozzák a nem kívánatos oldalak felkeresésének lehetőségét. Az egyik iskolájukba a rendőrségtől érkezett egy szakelőadó, aki az internet kockázatairól, veszélyeiről tartott előadást. Egy intézményünkben megtörtént a Barcsánszky Péter: „Digitális eszközök biztonság tudatos használata – gyermekeink védelme” című, a Szegedi Pedagógiai Oktatási Központ által szervezett továbbképzésen szerzett ismeretek átadása a pedagógusok és a tanulók számára.

11. Intézményeikben hogyan próbálnak tenni a gyermekek lelki egészségének megóvásáért?

- **HD:** Lakásotthonaikba rendszeresen szerveznek olyan szabadidős programokat, amelyek a mentális egészséget támogatják. Nyáron táboroztatásokban vesznek részt mind a nevelőszülőknél mind a lakásotthonaikkban nevelkedő gyermekek. Pszichológusai is segítségükre vannak a lelki egészség megóvásában, akik terápiával, személyiségfejlesztéssel, tanácsadással, kríziskezeléssel kísérik ellátottjaikat. A görögkatolikusoknál ezen a területen az intézményi **lelki vezetők** szerepe is nagyon hangsúlyos. Ők is igyekeznek minél több időt tölteni a lakásotthonokban, ahol segítő szakemberként vannak jelen. A nevelőszülők elérése nehezebb, hiszen különböző településeken, szétszórtaan élnek, így őket leginkább a rendezvények, programok során tudják elérni. Az intézmények pszichológusai biztosítják, hogy a nevelt gyermekek szükség szerinti ellátásban részesüljenek, szükségletüknek és pszichés állapotuknak megfelelően támogassák mentális, lelki egészségüket (neurológia, gyermekpszichiátria vonalon is akár). Élménypedagógia jegyében változatos és előre tervezett szabadidős programok szervezése is kiemelten fontos, hiszen így könnyebb a gyerekekkel bizalmi kapcsolatot kialakítani. Iskoláik esetében mindenhol lelki igazgató és lelki vezető segíti a bizalmi-, szeretetteljes légkör kialakítását, a személyes kapcsolatok ápolását. Intézményeik mintegy felében tevékenykedik iskolapszichológus, és minden intézményben dolgozik gyermekvédelmi felelős és szociális segítő szakember is. Több intézményünkben példaadónak és hatékornak érzik a felsorolt szakemberek szakmai együttműködését: a fenntartó alkalmazásában dolgozó pszichológusok havonta találkoznak és segítik egymás munkáját is. Nemrégiben szülői klubok szervezését kezdeményezték, csoportos vagy osztályszintű programokat szerveznek és egyéni megsegítéssel is támogatják a nehézségekkel
- **VE:** a korábban már említett utazó hálózat szakemberei dráma-, művészet- és meseterápiával, valamint személyes tanácsadással segítik a gyermekeket, komoly eredményeket produkálva mentális egészségük megőrzése vagy gyógyítása érdekében.

- **PR:** Iskolapszichológusok, iskolai szociális munkás bevonásával, lelkigyakorlatok, zárándoklatok, reggeli beszélgetőkör szervezésével segítik a diákokat. Fontos elem náluk az egyéni kísérések rendszere és az önismereti foglalkozások. A pedagógusok jóllétére is odafigyelnek, hiszen egy lelkileg jó állapotban lévő tanár elfogadóbb, odafigyelőbb, érzékenyebb a rábízott gyermekekkel. A tanárok is fordulhatnak az iskolapszichológushoz és a mentálhigiénés szakemberhez.
- **BSZ:** Iskolalelkész, mentálhigiénés szakember, sportmentáltréner és sportcoach bevonásával próbálnak tenni diákjaik jóllétéért, van ahol a védőnő vagy a szociális segítő van preventív és edukáló szerepben. Ezek a szakemberek segítséget nyújtanak olyan technikák elsajátításában, amelyek segítenek a diákoknak a stressz, a szorongás, a csalódások kezelésében, a szociális kapcsolatok építésében. Osztályfőnöki és bibliaismereti órákon gyakran önismereti fejlesztés is zajlik, amennyiben a tanuló igényli resztoratív szemléletben lehetősége van beszélgetni iskolalelkésszel, mentálhigiénés munkatárssal. Másutt szükség esetén iskolaorvos, iskolapszichológus, gyógypedagógus áll a tanulók és szülők rendelkezésére. Az egyik intézményükben a 4. osztályosok szüleinek asszertív kommunikációs tréninget tartottak a gyerekek közötti agresszió csökkentése érdekében. Van olyan iskolájuk, ahol szükség esetén esetszbeszélésekre kerül sor az osztályban tanító kollégákkal, illetve heti két alkalommal szociális segítő is jár hozzájuk.

12. Mit tesznek a hátrányos helyzetű gyermekekért?

- **HD:** Gyermekvédelmi intézményeikbe kerülő gyermekek mind többszörösen hátrányoshelyzetűek. A törvényben előírtakat végzik, illetve azon felül is próbálnak segíteni, hogy a lemaradásukat kompenzálják. Oktatási intézményeiket is fokozottan érinti ez a terület. Elkötelezett pedagógusaik és igazgatóik napi szinten segítik a tanulókat és családjaikat. Mindezeket az állam által finanszírozott ingyenes étkezés, tanszercsomag és szünidei étkezés, iskolatej, iskolagyümölcs biztosítása felett teszik. Pályázati keretből minél több táboroztatási lehetőség felkutatása és lebonyolítása is céljuk évről-évre, melyek nem kis háttérmunkát igényelnek. A különleges bánásmódot igénylő gyerekek integrálása, fejlesztő- és gyógypedagógiai ellátásuk biztosított a differenciált órai munka mellett. Fenntartói koordinálással, jó gyakorlatok megosztásával és belső továbbképzésekkel törekсенek a hatékonyság növelésére. A fenntartó egyéni helyzeteket mérlegelve kis létszámú osztályok és óvodai csoportok engedélyezésével segíti és támogatja a hátrányos helyzetű tanulókat és a velük folytatott szakmai munkát. A tehetséggondozásra is külön hangsúlyt fektetnek, jövő évi terveik között szerepel a pszichológusok által összeállított teszt alkalmazása kifejezetten tehetségmérésre.
- **VE:** A fenntartó minden évben több támogató kampányban segíti a rászorulókat, önállóan és a katolikus Caritas-szal együttműködésben is: tartós élelmiszerek gyűjtése, ruha- és cipő adományok beszerzése zajlik. Jövő évben elindítják szemüveg programjukat, mivel egyre több család azért nem tud a gyermekének szemüvegét vásárolni, mert nincsen rá pénze.
- **PR:** Három olyan intézményt tart fenn a rendtartomány, aminek kifejezett célja a hátrányos helyzetű gyermekek segítése: Sátoraljaújhelyen egy tanodát és egy kollégiumot nehéz helyzetű, nagy részben roma családból származó gyermekeknek, Vácott a Kilátó központot, ami a pályaorientációban segít. Ezeknek az intézményeknek a felzárkóztatás az

elsődleges fókuszterülete. A többi intézményben szükség szerint fejlesztőpedagógus segíti a tanulókat, az iskola, a szülői közösségek és az iskola mellett működő alapítvány étkezési támogatást, anyagi segítséget tud nyújtani, illetve a tanulók kirándulásokon, esetenként külföldi utakon való részvételét támogatja. Fejlett az egyéni kísérések rendszere is.

- **BSZ:** A legtöbb intézményükben adott a lehetőség a felzárkóztatásra az ingyenes ill. kedvezményes étkezés biztosításával, a tanulásban való segítségnyújtással, mentálhigiénés támogatással, közösségi programok szervezésével, tehetséggondozással és pályaorientációval kapcsolatos segítségnyújtással. A pedagógusok a tanév elején, illetve a tanév során folyamatosan igyekeznek feltérképezni a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulókat, a tanulási hátrányok felismerését mérés-értékelési rendszerük (tantárgyi ismeretek, figyelem, motiváció mérése, visszamérése) biztosítja. A leghátrányosabb helyzetű diákokat tanszer biztosításával is segítik. Támogató alapítványuk az erre rászoruló tanulóknak pénzbeni támogatást is tud nyújtani az osztálykirándulás költségeinek fedezésére. Többször előfordult már, hogy a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjainak segítségét kérték abban, hogy a tankötelezettség megvalósuljon, így igyekeznek a lemorzsolódást visszaszorítani. Pedagógusaik az elmúlt években törekszenek arra, hogy élményszerű tanórákat tartsanak, ennek köszönhetően a gyerekek iskolába járási kedve jelentős mértékben emelkedett. Az ifjúságvédelmi felelős kapcsolatot tart fenn a fenntartó által működtetett Gyermekjóléti Szolgálat szakembereivel, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatokat ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. A szülőkkel való kapcsolattartásuk rendszeres, próbálnak jó kapcsolatot ápolni velük, ezzel fokozva a pedagógusok és az iskola iránti bizamat. A Baptista Szeretetszolgálat munkatársai is segítségükre vannak ha foglalkozások megtartásáról és rendezvényszervezésről van szó.

13. Milyen a családokat, a családok lelki egészségét támogató kezdeményezéseik vannak?

- **HD:** Oktatási intézményeikben fenntartói családi napot, lelki programokat, zárandoklatokat szerveznek egyházmegyei szinten és iskolai keretek között is. Az egyházközség és az intézmények kapcsolatának erősítése, az ünnepekre való tudatos felkészülés is különleges hangsúlyt kap (a karácsonyi és a húsvétot megelőző böjti időszak közös megélése, görögkatolikus hagyományok továbbadása). Ezek az éves munkaterv részét képezik, tudatos tervező munkával, fenntartói jóváhagyással valósulnak meg. A Kémence (Keresztény Mentálhigiénés Centrum) a lelki gondozói feladatok ellátása keretében nagyban szolgálja a hozzá forduló családok harmonikus működésének támogatását, és közvetve így a gyermekek megfelelő lelki fejlődésének támogatását is.
- **VE:** A már többször említett pszichológus csoport az intézményekben Szülőfészek nevű szülői tanácsadó programot vezet, valamint az Egyházmegye Családpasztorációs Csoportjának programjaiba is bekapcsolódhatnak a szülők. Fontos a korábban említett Családi Életre Nevelés program is, amelynek szexuális felvilágosító programjai (Ciklus Show, Titkos küldetés) iskolán kívül, a családok szervezésében valósulnak meg.
- **PR:** Szülői értekezleteken, családi napokon külsős szakértő tart előadásokat. A "Szülők Iskolája" a Pannonhalmi Bencés Gimnázium Szülői Körét és a Pannonhalmi Szent Benedek Általános Iskola szülői támogatói tevékenységét foglalja magában. Céljuk, hogy

kapcsolatot tartsanak fenn az iskolával, és lehetőségeiket, kapcsolataikat az iskola javára fordítsák.

- **BSZ:** Közös programok, művészeti események, szülőklub működtetése, személyes konzultáció biztosítása nevelési kérdésekkel, dilemmákkal, élethelyzetekkel kapcsolatosan. Beiskolázással, pályaválasztással, tehetséggondozással kapcsolatos tájékoztatókat szerveznek, szülőknek teadélutánokat tartanak meghívott előadókkal. Gyermek- és ifjúságvédelmi felelős munkatársuk segíti a tanulókat és szülőket a problémás helyzetek megoldásában rendszeres kapcsolatot tartva a tanuló gondviselőjével, szükség esetén az illetékes gyámhivatallal, családsegítő szolgálattal, önkormányzattal, jegyzővel. Több iskolájukban szeretettel várják a szülőket az iskolai ünnepségekre, műsorokra. Havi egy alkalommal nyitott istentiszteleten vehetnek részt a szülők.

14. Mit tesznek a tehetséggondozás terén?

- **HD:** Gyermekvédelmi területen a tehetségek felkutatása és azok gondozása a kiemelt feladatok közé tartozik. Amennyiben akár tanulásban, sportban, zenében vagy más területen látják annak esélyét, hogy a gyermek kiemelkedőt tudna alkotni, igyekeznek segítséget nyújtani. Ez gyakran anyagi segítséget jelent, mert a plusz foglalkozásokkal járó költségek, mint hangszerbérlés, sportszerek beszerzése, vagy a gyermek szállítása megterhelő lehet egy lakásotthonos vagy egy nevelőszülői család esetében. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy sok fiataluk számára már önmagában a rendszeres iskolába járás elérése is nagy feladat. A Tehetségkapu, Képesség- és Tehetségmérő tesztek kitöltetése, kiértékelése, a tehetségterületek meghatározása alapfeladata intézményeiknek, mely alapján javaslatétel történik a nevelőszülők irányába a fejleszthető területekről. Lakásotthonos gyermekek vonatkozásában pedig saját hatáskörben intézkedik az intézmény a fejlesztésről. Minden lakásotthonos gyerek számára egyéni fejlesztési tervet készítenek a pedagógusok, ahol a fejlődés kiértékelése is megtörténik időről időre. Oktatási területen szakszolgálati keretek között egyik intézményünkben sem valósul meg tehetséggondozás, hanem önerőből végzik ezt a munkát. (Pl.: Akkreditált Kiváló Tehetségpont (Nyíracsad) Akkreditált Tehetségpont (Nyíradony), Regisztrált Tehetségpont (Hajdúdorog), három intézményünkben folyik alapfokú művészeti oktatás különböző tanszakokon. *Zenei tehetséggondozásban* kiemelt terület Debrecen, ahol két kórus is évtizedes múlttal rendelkezik. Az alsós zenei tagozat Szivárvány Gyermekkara és a felsős- és ifjúsági kórus, a nemzetközi hírvű Lautitia kóruscsalád számos hazai és nemzetközi sikert tudhatnak magukénak: világ- és Európa-bajnoki cím, különdíjak, nagydíjak, karnagyi különdíjak sokasága fémmjelzi az itt folyó munkát.
- **VE:** A MATEHETSZ szakemberei tartottak kiváló konferenciát ebben a témában az intézményvezetőknek. Az intézményeken belül egyes pedagógusok foglalkoznak a kiemelkedően tehetséges gyerekekkel. Általánosságban elmondható, hogy a fenntartó által támogatott organikus pedagógiai szemlélet (Pécsi Rita nyomán) személyközpontú pedagógiája kiválóan alkalmas a gyermeki kreativitás és a tehetség fejlesztésére. “De a szorosan vett tehetséggondozás terén még van hova fejlődünk” - nyilatkozza a fenntartó képviselője.
- **PR:** Kecskeméten fut a Nemzeti Tehetség program. Az Öveges Diáklabor saját és városi diákoknak is kínál alkalmi és rendszeres, önkéntes tehetséggondozó foglalkozásokat felsős

és gimnazista korosztályban is. Az iskolákban egyéni, és csoportos tehetséggondozás működik, a pályázati programokban komplex jelleggel személyiségfejlesztés, természettudományok, képzőművészet, digitalizáció szerepel. Több iskolában médiaműhely is működik öregdiák vezetésével, a diákok aktív közreműködésével. Tanulmányi versenyekre az alsó tagozatokon szakkörök, egyéni és csoportos programok készítenek fel. Zenei képzések, énekkarok működnek. Szegeden specializált művészetoktatási intézmény és sporttagozat is működik.

- **BSZ:** Több intézményük is kiemelt figyelmet fordít a tehetséggondozásra, amely a teljes képzési programját áthatja. Emelt óraszámú énekkortatást, alapfokú művészeti tanszakokat, szakköröket, versenyfelkészítéseket, valamint különféle szabadidős és fejlesztő foglalkozásokat (például Sakkpalló, sportmentáltréning) kínálnak annak érdekében, hogy minden tanuló megtalálja a számára legmegfelelőbb kibontakozási lehetőséget. A tehetségek felismerése és fejlesztése érdekében rendszeresen feltérképezik a diákok erősségeit, és differenciált tanórai munkával, illetve tanórán kívüli tehetséggondozó foglalkozásokkal támogatják őket. A legjobb nyelvi képességekkel rendelkező tanulók számára kiscsoportos, emelt szintű angol nyelvi képzést vezettek be néhány iskolájukban. Van olyan, kifejezetten tehetséggondozó szemléletű intézményük, ahol számos tehetséggondozó szakkör és csoport működik (például énekkar, színjátszó, informatika, robotika, matematika, természettudomány, művészetek, táblajátékok), emellett sportági edzéseket és egyéni mentorálást is biztosítanak. Tanulóikat rendszeresen felkészítik versenyekre, pályázatokra és levelezős megmérettetésekre, sikereiket pedig a Tehetségnapon ismerik el, ahol a legkiválóbb diákokat és szüleiket jutalmazzák. Az éves munkatervben kiemelt helyet foglal el a tehetséggondozó program.

15. Milyen foglalkozásokkal segítik az SNI-s vagy más tanulási nehézségekkel küzdő gyermekeket bölcsődétől gimnáziumig? Integráltan vesznek-e részt az oktatásban?

- **HD:** Lakásotthonaik esetében a törvényileg előírt szakmai létszám keretében fejlesztőpedagógusok segítik délutáni foglalkozások keretében a tanulási nehézséggel küzdő gyermekeket. Többségük integráltan vesz részt az oktatásban, de kis százalékban vannak speciális oktatásban részesülők is. Az intézmény elsődleges feladata mindig a tanulási nehézség azonosítása a pedagógia szakszolgálat bevonásával. Az ő útmutatásuk alapján történik a gyermekek megsegítése a gyermekotthonokon belül és a nevelőszülői családokban is. Oktatási területen külön munkacsoport koordinálja fenntartói szinten a különleges bánásmódot igénylő gyerekek/tanulók ellátását. A szakértői véleményben előírtakat biztosítja a fenntartó az SNI (Sajátos Nevelési Igényű) és a BTMN-es (Beilleszkedési-, tanulási- és magatartási nehézséggel küzdő) tanulóknak is. A kötelező szűrővizsgálaton kiszűrt gyerekek, tanulók gyógytestnevelésben és logopédiai foglalkozásban részesülnek, folyamatos utánkövetéssel. Iskolapszichológus is segíti ezt a munkát is, ők is ennek a munkacsoportnak a koordinálásával dolgoznak. Van olyan településük, ahol több éve tanoda is működik, kiemelt figyelemmel és összehangolt pedagógiai munkával kísérik a rászoruló tanulókat.
- **VE:** Az SNI-s gyerekek is integráltan vesznek részt az oktatásban, a Váci Egyházmegyének nincs fejlesztő iskolája. Intézményeikben támogatják fejlesztő pedagógus és gyógypedagógus alkalmazását még akkor is, amikor nincs erre állami finanszírozás.

- **PR:** Integráltan vesznek részt SNI-s tanulók az oktatásban. Gyógypedagógusok irányításával fejlesztő foglalkozásokat tartanak nekik, ahol erre szükség van, ezeket időközönként esetmegbeszélés követi; az érintett osztályokat érzékenyítik, konzultálnak a szülőkkel.
- **BSZ:** Nem minden intézményükben van sni-s vagy BTMN-es gyermek, de ahol van, ott külön is foglalkoznak velük: korrepetálás, differenciált foglalkoztatás történik a tanórákon, néhány iskolájukban a tanulók fejlődését gyógypedagógusok, logopédusok és fejlesztőpedagógusok segítik, akik differenciált módszerekkel támogatják a diákokat a tanórákon és azon kívül is.

16. Amennyiben tartozik Önökhöz nevelőotthon, hogyan biztosítják az utánpótlást?

- **HD:** Nevelőotthona kizárólag a Hajdúdorogi Főegyházmegyének van a vizsgált fenntartók közül. Náluk az utánpótlás csak abban az esetben valósulhat meg a lakásotthonaiból kikerülő gyermekek esetében, ha a fiatal felnőtt maga kéri az utógondozását. Amennyiben önálló életkezdésről van szó kerül a képbe, szintén feléled az utánpótlás lehetősége, mert általában ugyanaz a lakásotthoni nevelő kapja meg a feladatot, ahonnan a fiatal felnőtt kikerült. Ilyenkor nemcsak az adott feladatban nyújtanak segítséget, hanem egyéb életvezetési tanácsokkal is el tudják látni a fiatalot. A nevelőszülői hálózathoz kikerült gyermekek többségénél az utánpótlás tulajdonképpen megvalósul, mert élő kapcsolatban maradnak a nevelőszülőkkel, és az életük további részében is ugyanúgy számíthatnak a tanácsaikra, segítségükre. Egyik-másik nevelőszülőnél egy családi rendezvényen az összes kikerült gyermek és azok hozzátartozói is megjelennek, ami néha húsz-harminc fős létszámot is jelenthet.

17. Amennyiben van gyermekvédelmi protokoll, milyen típusú bántalmazások tartoznak a hatálya alá?

- **HD:** Több pilléren áll a Hajdúdorogi Főegyházmegye rendszerében a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek védelme. Gyermekvédelmi intézményeikben az ágazati módszertan alkalmazása történik. A gyermekvédelemben alkalmazási feltétel 2024. július 1. napjától a kifogástalan életvitel vizsgálata és pszichológiai alkalmassági vizsgálat elvégzése még a munkába állás előtt, illetve a főegyházmegyében a meglévő személyi állomány átvilágítása is megtörtént. Működésbe lépett a Hajdúdorogi Főegyházmegyei Ifjúság- és Gyermekvédelmi Bizottsága. Az 5 tagú bizottság fogadja és kivizsgálja a gyermekeket ért vélt vagy valós sérelmek esetén a bejelentéseket. Készült két fontos dokumentum is ehhez: „*A Hajdúdorogi Metropolitai Egyház Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szabályzata Lelkipásztorok és nevelési, oktatási, szakképzési intézményekben dolgozó munkatársak számára*” és az „*Eljárásrend egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélések esetén az egyházban hivatalos vagy szolgálatot betöltő hívők által elkövetett szexuális visszaélések esetén, valamint általános gyermekvédelmi elvek*”. E két dokumentum megismertetése, elfogadása minden egyházi és világi alkalmazott esetében megtörténik, mert a munkaszerződésekbe alkalmazási feltételként beépítésre került ezek ismerete és rendkívüli felmondási okként való kezelése bizonyított esetekben. A Hajdúdorogi Főegyházmegye 2023-ban hívta életre a „*Bened Bízom*” programot, melynek célja az egyházi személyek, lelki vezetők, világi alkalmazottak képzése, érzékenyítése a gyermekbántalmazás, gyermekek elleni visszaélés megelőzése témakörben. A gyermekvédelemben az ún. ágazati módszertan mentén történik a gyermekbántalmazási

esetek kivizsgálása. Az ágazati módszertan a bántalmazás, illetve a bántalmazás gyanújának valamennyi típusára kiterjed, így alkalmazható többek között a fizikai, az érzelmi és szexuális bántalmazás, valamint elhanyagolás vagy annak gyanújának észlelése esetén is, függetlenül attól, hogy a feltételezett bántalmazó kortárs, szakember vagy más felnőtt. „*A Hajdúdorogi Metropolitai Egyház Gyermek- és Ifjúságvédelmi Szabályzata Lelkipásztorok és nevelési, oktatási, szakképzési intézményekben dolgozó munkatársak számára*” elnevezésű szabályozó okirat tiltott viselkedésként a rossz bánásmódot, a megalázás bármely formáját, a kortársbántalmazást, a cyberbullying minden formáját, fizikai bántalmazást, szexuális visszaélést, kábítószer és alkohol használatát és kínálását nevesíti, és bontja ki a szabályzatban. Az oktatási intézmények szabályzataiban megjelenő bántalmazási formák: fizikai bántalmazás, a gyermekkel való szexuális visszaélés, az elhanyagolás és a hanyag bánásmód, az érzelmi bántalmazás, a gyermek kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolása.

- **VE:** Van protokoljuk és a bántalmazás minden formája (érzelmi, fizikai, szexuális, elhanyagolás egyaránt) hatálya alá tartoznak.
- **PR:** Van protokoljuk. Minden fizikai, szóbeli, szellemi, spirituális vagy szexuális bántalmazás, határátlépés, ami gyermeket, tanárt, vagy az intézményrendszerben dolgozó munkatársat ér, érint.
- **BSZ:** Verbális, érzelmi-lelki bántalmazás és tetteges aktív bántalmazás, kirekesztés iskolán belül és kívül; kihasználás/gazdasági bántalmazás, online platformokon elszenvedett bántalmazás. Családon belüli elhanyagoló, vagy veszélyeztető magatartás.. Nincs protokoljuk a bántalmazások kezelésére nézve, ha értesülnek ilyenről, a szaktanár vagy az osztályfőnök azonnal jelzi az igazgatónak, vagy a tanulók maguk is jelezhetnek. Több iskolájuk ki van jelölve az SZMSZ-ben a gyermekvédelemért felelős személy, aki bevonja a szociális segítőt is a folyamatba. Más intézményeikben akár pedagógus, akár védőnő észlel fizikai bántalmazást vagy lelki terrort, azonnal jelzi a gyermekjóléti szolgálat felé.

18. Biztosított-e az anonim bejelentés lehetősége visszaélések esetén?

- **HD:** Igen. A Hajdúdorogi Főegyházmegye honlapján elérhető a bejelentő űrlap, továbbá a gyermekvédelmi rendszerben az ágazati módszertan is rögzíti, hogy anonim módon is lehet jelzést tenni az intézményekben.
- **VE:** Igen, a honlapjuk tetején, jól látható helyen van egy menüpont, mögötte a bejelentő felület, ami anonim bejelentésre alkalmas.
- **PR:** Igen, lehetséges. Sajnos az eddig kapott anonim jelzések között volt olyan is, amiben kevés konkrétum volt a tényfeltárás megindításához. Az anonimitás pedig megakadályozta a visszakérdezést.
- **BSZ:** Szinte minden intézményükben biztosított, de az nem derült ki milyen módon.

19. Van-e kifejezetten meghatározott, belső eljárásrend a visszaélések kivizsgálására, meg vannak-e nevezve a konkrét felelősök, jogkövetkezmények?

- **HD:** Az „*Eljárásrend egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélések esetén az egyházban hivatalt vagy szolgálatot betöltő hívők által elkövetett szexuális visszaélések esetén, valamint általános gyermekvédelmi elvek*” című dokumentum határozza meg a feladatokat a bejelentett esetek kezelésére, a jogkövetkezmények alkalmazására nézve. A gyermekvédelemben használatos ágazati módszertan alapján szintén meg van határozva a követendő eljárásrend. A fokozottan érintett iskolákban, ahol nagy számban vannak jelen nevelőszülős, lakásotthonban élő gyerekek, valamint hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetben élők és napi szinten merülnek fel problémák, melyek megoldása kihívás elé állítja a pedagógust és intézményvezetőt, van belső eljárásrend is, melyet az intézményi gyermekvédelmi protokoll tartalmaz. Vannak intézményeik, ahol még kidolgozás alatt vannak ezek az eljárásrendek, hiszen a kevésbé érintett intézményekben is fontos a megelőző munka.
- **VE:** Van egy részletes szabályzatuk, mindezek a tartalmát képezik.
- **PR:** A Biztonságos Iskola Tartományi Tanácsának működési rendje szabályozza ezt.
- **BSZ:** A Panaszkezelési szabályzat idevonatkozó pontjai számítanak. A kisebb létszámú iskoláikban nincs kifejezett, meghatározott belső eljárásrend, “élőszóban megbeszélik a gondjaikat”. Van olyan iskolájuk is, ahol belső visszaélés bejelentési szabályzat van érvényben, de körülbelül az iskolájuk felében nincs ilyen kidolgozott eljárásrend.

19. Milyen eljárásrend érvényesül bizonyított visszaélés esetén, és milyen következményekkel jár egy ilyen eset?

- **HD:** Az „*Eljárásrend egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélések esetén az egyházban hivatalt vagy szolgálatot betöltő hívők által elkövetett szexuális visszaélések esetén, valamint általános gyermekvédelmi elvek*” című eljárásrend határozza meg a feladatokat a bejelentett esetek kezelésére, a jogkövetkezmények alkalmazására. Az eljárás a bejelentéssel indul, ami szóban, írásban vagy elektronikus úton is történhet. Ezt követően kerül sor az előzetes vizsgálatra, melynek célja hogy a vizsgálatot elrendelő személy arról dönthessen, hogy szükséges-e büntetőeljárás megindítása. Az előzetes vizsgálat időtartama súlyos ok nélkül nem haladhatja meg a három hónapot. Az előzetes vizsgálat végén, függetlenül annak eredményétől a Hittani Dikasztériumnak fenntartott büntetendő cselekmény esetén az illetékes előljáró köteles a lehető legrövidebb időn belül megküldeni a vonatkozó akták hitelesített másolatát a Hittani Dikasztériumnak (SST 16). Ezt követően a Hittani Dikasztérium további utasításait meg kell várni. *Egyházi jogi következmények:* Ha egy klerikus bűnösnek bizonyult kiskorú sérelmére elkövetett, a kánonjog szerinti szexuális bűncselekményben, akkor egyházi büntetéseket kell rá kiszabni, amelyek közül a legsúlyosabb a klerikusi állapotból való elbocsátás (CIC 1425. kánon 1. §, 2.). Ha bármilyen egyházi intézmény világi alkalmazottja ellen merül fel kiskorúak elleni olyan szexuális vagy erotikus magatartás vádja, az ügy teljes kivizsgálásáig és eldöntéséig az illető fel van függesztve minden olyan tevékenységtől, amelynek keretében a kiskorúakat veszélyeztethetné.
- **VE:** A visszaélés természetétől függően munkaügyi, hatósági, kánonjogi következmények lehetnek. Az eljárásrend előír azonnali vizsgálatot, amennyiben ez nem hoz eredményt, további vizsgálatot kell lefolytatni, megalapozott gyanú esetén fel kell függeszteni az illetőt

a munkavégzés alól, illetve amennyiben bűncselekmény gyanúja merül fel, a hatóság felé a jelentés megtétele kötelező, kiskorú elkövető esetén is.

- **PR:** A bizonyított visszaélés súlya és következményei alapján tesz javaslatot a Biztonságos Iskola Tartományi Tanácsa az alkalmazandó következményekre. Egészen enyhe határátlépés esetén lehet a büntetés szóbeli dorgálás, figyelmeztetés, súlyosabb esetekben fegyelmi eljárás indítható, ami a munkaviszony megszüntetésével is záródhat. Amennyiben a bántalmazásnál felmerül az egyházi vagy világi törvények megsértésének gyanúja, akkor az illetékes értesíti a hatóságot és feljelentést tesz.
- **BSZ:** Ha van az intézménynek panaszkezelési szabályzata, az eset súlyosságától függően munkáltatói megrovás, fegyelmi eljárás, hatósági feljelentés tehető. Ennek hiányában az igazgató mint munkáltató, kivizsgálja az esetet, feljelentést, illetve bejelentést tesz a jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekmény, visszaélés esetén az illetékes hatósági szerv (pl. rendőrség) felé, valamint a fenntartót is tájékoztatja. Intézményeik többségében nem volt még példa ilyen bejelentésre, visszaélésre, de ha lenne ilyen a jövőben, akkor az ide vonatkozó jogszabályi protokoll lenne az irányadó.

20. Kapnak-e az áldozatok támogatást a visszaélések, bántalmazás vagy szexuális abúzusnak feldolgozásában, különös tekintettel a gyermekekre, szülőkre és családokra, illetve adott esetben a teljes közösségre (pl. osztály, hittan csoport, plébánia)?

- **HD:** Gyermekvédelmi szakellátást biztosító intézményeikben pszichológus szakemberek is dolgoznak, akik szükség és igény esetén biztosítani tudják a pszichés megsegítést. Ezen túlmenően az intézményekhez rendelt lelki vezetők (papok) is hozzájárulnak mind az ellátottak, mind pedig a dolgozók mentálhigiénés jóllétéhez. Az „Eljárásrend egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélések esetén az egyházban hivatalt vagy szolgálatot betöltő hívők által elkövetett szexuális visszaélések esetén, valamint általános gyermekvédelmi elvek” vizsgálat esetén következőképpen fogalmaz: „39. Az egyházi hatóságok tisztelettel és méltósággal bánjanak azokkal és családjukkal, akik azt állítják, hogy sérelmet szenvedtek el; és ajánljanak fel nekik különösen is: a) nyitottságot, meghallgatást és kísérést, akár speciális segítség által is; b) lelki segítséget; c) a sajátos esetnek megfelelően orvosi, terápiás és pszichológiai segítséget (vö. VELM 5. cikkely) vagy anyagi segítséget.”
- **VE:** Pszichológiai támogatást már korábban is nyújtottak, anyagi jóvátételre eddig igény nem érkezett, de szükség esetén erre is lenne mód a fenntartó részéről.
- **PR:** Az elsődleges figyelem az áldozatokra terjed ki, akik szükség szerint külső szakemberhez is fordulhatnak a rendtartomány költségére, de az érintettek is kapnak segítséget a feldolgozásban. A rendtartomány több munkatársa kapott képzést a resztoratív módszertan elsajátítására és bevonják az iskolákban dolgozó segítő szakembereket (mentálhigiénés, iskolapszichológus...).
- **BSZ:** Ha ilyesmi tudomásukra jutna, akkor az iskolapszichológus, a vezetőség és a pedagógusok, a gyermekvédelmi munkatársak és az iskolai szociális segítő támogatnák az áldozatot és iskolalelkész bevonására is lehetőség lenne, és adott esetben az

osztályközösség is foglalkozna vele. Egyes iskolákban pszichológus végzettségű szakember nevelési tanácsadóként egyéni, kis csoportos és osztály keretben tud segíteni a feldolgozásban.

21. Biztosított-e külső szakemberek bevonásával nyújtott segítség?

Mind a négy fenntartó biztosít külső szakember bevonására lehetőséget és forrást, amennyiben szükséges.

22. Milyen intézkedéseket alkalmaznak annak érdekében, hogy a fokozottan kiszolgáltatott gyermekcsoportok megfelelő védelemben részesüljenek, és a közösség megfelelő tájékoztatást kapjon a velük való helyes bánásmódról?

- **HD:** Az áldozattá válást megelőzendő fontosnak tartják, hogy maguk a gondozott gyermekek is tisztában legyenek a jogaikkal, az őket megillető védelemmel, illetve azzal, hogy gond esetén kihez fordulhatnak. Éppen ezért az intézményeken belül szervezett formában rendszeres tájékoztatást kapnak a gyermekek e témakörben, akár a gyermekjogi képviselők, rendőrhatalósági szervek bevonása révén is. Intézményeik minden alkalmat megragadnak arra, hogy az őket befogadó települések rendezvényein képviseltessék magukat, minél szélesebb körben megismertessék tevékenységüket, és ezáltal - a közösséget tudatosan érzékenyítve - az általuk ellátott gyermekek sérülékenységére és kiszolgáltatottságára is felhívják a figyelmet. A fentiekén túl a gyermekek védelmét szolgálja az ágazati módszertan is, mely nemcsak bekövetkezett bántalmazás, hanem annak gyanúja esetén is kötelezően alkalmazandó, így preventív intézkedések megtételének is teret ad. Iskolákban előadásokat, képzéseket szerveznek a tanulóknak, szülőknek és pedagógusoknak és érzékenyítés zajlik a családi napokon, szülői fórumok, szülői értekezletek alkalmával is. A fentebb kifejtett „Benned Bízom” programnak is deklarált célja a gyermekek mindenek felett álló érdekének, jogainak védelme.
- **VE:** A korábban említetteken kívül olyan, a bullying megelőzését célzó programok, mint a megoldásfókuszú tréning, áldozatsegítő kortárs csoportok létrehozása és a rendőrségi szakemberek érzékenyítő előadásai rendszeresen zajlanak.
- **PR:** A gyermekek személyiségi jogait és az adatvédelmet figyelembe véve az SNI-s diákokkal kapcsolatban a pedagógusok tájékoztatást kapnak a szükséges méltányosságokról. Egyéb esetekben is, ha szükséges, az érintett munkatársak tájékoztatást kapnak a munkájukhoz szükséges mértékben a körülményekről. Osztályfőnöki órán és különböző foglalkozás kapcsán, előadók meghívásával érzékenyítő órákat zajlanak.
- **BSZ:** Prevenció-edukáció: tájékoztatás, felvilágosítás, érzékenyítés, fegyelmező intézkedések a Házi rendben foglaltak szerint. Nagyon sokat beszélgetnek a tanulókkal az egymással való viselkedésről, az internet és a kábítószerhasználat veszélyeiről. Ha problémát észlelnek egy-egy gyermeknél, azonnal jelzik a szülőnek, a családsegítő szakemberének, illetve az iskolapszichológusnak. Az illetékes gyermekjóléti szolgálat, valamint az iskolai szociális segítő bevonásával igyekeznek támogatást nyújtani. Bántalmazás elleni preventív előadások osztályok és szülői közösségek számára az iskolapszichológus részéről. Nagyon sok helyükön nincs prevenciós program.

Záró összefoglaló a kérdőíves kutatás eredményeiről

A Gyermekjogokért Egyesület pilot jellegű, kérdőíves kutatása négy, eltérő felekezeti és fenntartói struktúrában működő egyházi szervezet gyermekvédelmi és gyermekjogi gyakorlatát vizsgálta a 2024-es év vonatkozásában. A kutatás célja nem rangsorolás vagy minősítés volt, hanem annak feltárása, hogy az intézményfenntartók milyen mértékben és milyen szervezeti eszközökkel képesek érvényesíteni a gyermekek legfőbb érdekét a mindennapi működésükben.

Az eredmények alapján egyértelműen megállapítható, hogy az egyházi fenntartású intézményekben a gyermekvédelem és a gyermekjogok érvényesülése **nem felekezeti hovatartozás, hanem szervezeti érettség, intézményesültség és vezetői elköteleződés kérdése**. A vizsgált szervezetek mindegyike deklarálta fontosnak tartja a gyermekek biztonságát és jólétét, azonban a gyakorlati megvalósulás szintje jelentős eltéréseket mutat.

A legerősebb különbségek a gyermekvédelmi protokollok meglétében, egységességében és tényleges alkalmazásában rajzolódtak ki. Azoknál a fenntartóknál, ahol egységes, központilag szabályozott és intézményeken átívelő gyermekvédelmi rendszer működik, a gyermekvédelem nem elszigetelt feladatként, hanem a szervezeti kultúra részeként jelenik meg. Ezzel szemben azokban az intézményhálózatokban, ahol a protokollok hiányosak vagy intézményenként eltérőek, a gyermekvédelem nagyobb mértékben függ egyéni elköteleződéstől és helyi erőforrásoktól, ami növeli a kockázatokat.

A humán erőforrások tekintetében minden fenntartó alkalmaz segítő szakembereket, azonban a pszichológusi, szociális és gyermekvédelmi kapacitások eloszlása egyenetlen. A kutatás rámutat arra, hogy önmagában a szakemberek jelenléte nem elegendő: hatékony gyermekvédelmi működés csak akkor valósul meg, ha a szakemberek munkája világos eljárásrendbe, fenntartói felelősségi struktúrába és rendszeres szakmai együttműködésbe ágyazódik.

A gyermekjogi szemlélet és edukáció minden vizsgált szervezetnél megjelenik, azonban többnyire **projektszerűen vagy alkalmi eseményekhez kötötten**. Azokban az intézményekben, ahol a gyermekjogi gondolkodás beépül a diákönkormányzatok működésébe, a prevenció foglalkozásokba és a pedagógiai gyakorlatba, a gyermekek aktívabb részvétele és nagyobb biztonságérzete tapasztalható.

A 2024-ben bevezetett jogszabályi változások – különösen az okostelefon-használat korlátozása – kezelése összességében sikeresnek bizonyult. A visszajelzések alapján a szabályozás pozitív hatással volt a diákok figyelmére, társas kapcsolataira és az online térből fakadó konfliktusok csökkenésére. A különbségek itt elsősorban az előkészítés, a kommunikáció és a kísérő edukáció minőségében jelentkeztek.

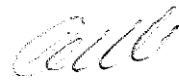
A mentális egészség támogatása minden fenntartónál hangsúlyt kap, ugyanakkor a szolgáltatások hozzáférhetősége és komplexitása eltérő. Különösen értékesnek bizonyultak azok a modellek, amelyek nem kizárólag krízishelyzetekre reagálnak, hanem hosszú távú, megelőző szemléletben támogatják a gyermekeket, családokat és pedagógusokat egyaránt.

Összességében a pilot kutatás azt mutatja, hogy az egyházi intézményfenntartók előtt álló legnagyobb kihívás nem a szándék hiánya, hanem a gyermekvédelem **teljes körű intézményesítése, egységesítése és fenntartható működtetése**. A tapasztalatok egyben megerősítik annak szükségességét, hogy a gyermekvédelmi és gyermekjogi szempontok a jövőben

ne kiegészítő elemként, hanem stratégiai prioritásként jelenjenek meg az egyházi oktatási és nevelési rendszerekben.

A jelen pilot jelentés fontos kiindulópontot jelent egy átfogóbb, rendszeres adatgyűjtés és önreflexió felé vezető úton, amely elengedhetetlen a gyermekek biztonságát és méltóságát valóban középpontba állító intézményi működés kialakításához.

Budapest, 2025. június 30.

Gyermejjogokért Egyesület

képv.: dr. Benyusz Márta